Զ. ՏԱՐԻ 1544 | ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 4381 ՄԵՀԵԿԱՆ 19 | ՇԱԲԱԹ 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1889 | Ն. Տ. 9 ՄԱՐՏ 1889 | 6 ՐԷՃԷՊ 1306

. 20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	[illegible]	160
»	» Վեցամսեայ	»	80
»	» Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց	» Տարեկան	»	200
»	» Վեցամսեայ	»	100
Օտար երկիրներէ	տարեկան	ֆրանք	56
»	» վեցամսեայ	»	28

Դուրս գրկուած լրագրաց համար Ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. խմբագրութեան գրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1889

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Եկեղեցական վարժարանի մը հաստատման գործը լրջապէս ձեռք առնուած է, և կը յուսացուի որ իրական եզրակացութեան մը յանգի։ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարքին սիրական գործն է այս, և յայսմ մասին իրեն աջակից ունի գործունեայ և կարող աշխատակից մը, զԳեր. Օրմանեան Սրբազան։ Վերջին անգամ մեր այս խնդրոյ վրայ գրելէն ի վեր, մտադրեալ կարգադրութեանց փոփոխութիւն մ'եղած է, զոր արժան կը համարինք ծանօթացնել մեր ընթերցողաց։ Ի սկզբան կը խորհուէր ի Գարակէօմրիւկ կազմել վանքի պէս հաստատութիւն մը, և հոն բանալ եկեղեցական վարժարանը։ Բայց յորմէ հետէ Գարակէօմրիւկի եկեղեցւոյն մատակարարութիւնը Պատրիարքարանն ստանձնելով յատուկ Ցանձնաժողովոյ մը յանձնեց և Օրմանեան Սրբազան նոյն ուխտատեղւոյն քարոզիչ կարգուեցաւ, կատարուած քննութիւնք ցոյց կուտան թէ Գարակէօմրիւկի եկեղեցին ո՛չ բաւական տարածութիւն ո՛չ ալ նիւթական վայելուչ դիրք մ'ունի [illegible] հարցեր բնականապէս կը ծագին երբ ապագայ եկեղեցական վարժարանն Արմաշու վանքը փոխադրել կ'առաջարկուի, այդ վանքին այժմեան վարչութեան ներքեւ։ Այս անպատեհութեանց առաջքն առնլու համար զանազան խորհուրդներ կան։ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնն, իբրեւ ուրոյն աթոռ մը Եկեղեցւոյ մէջ, և ազգային կեդրոն մը, պէտք է իւր անմիջական տրամադրութեան ներքեւ վանք մ'ունենայ, ուր կարենայ պատրաստել ամեն կարգէ և ամեն աստիճանէ իւր թեմին ծառայութեան պէտք եղած եկեղեցականներն, ուր կարենայ պատսպարել իւր թեմին վերաբերող այն եկեղեցականներն որք անգործ կը մնան կամ ո՛ և է պատճառաւ Կ. Պոլիս կը բերուին, և ուր կարենայ յզգաստութիւն ածել իւր հրամանաց ըմբոստները, կամ ո՛ և է կերպիւ պատժապարտ եկեղեցականները։ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան իւր տրամադրութեան ներքեւ այսպիսի վանք մը չունենալը չատ մը անպատեհութիւններ կը պատճառէ, որք զանազան առիթներով զգալի կը լինին յայժ։ Ասիական գաւառաց մէջ գտնուած վանքերէն ո՛չ մեն այս նպատակին կը ծառայէ, ո՛չ միայն հեռաւորութեան այլ և անձնիւր վանքի ինքնուրոյն իրաւասութեան պատճառաւ։ Ինչպէս մեր նախնիք ամեն Աթոռները մէկ մէկ վանքի կապելու, կամ ամեն Աթոռի վանք մը կապելու պէտքն զգացեր են, նոյն պէտքն այսօր ո՛չ նուազ զգալի է։ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան համար վանական յայժ յարմար հաստատութիւն մը կը լինի Ս. Յակոբայ «վանքը»։ Բայց թէեւ Ս. Յակոբ և մինչեւ իսկ Ս. Փրկչի Հի- [illegible] դիրքն ի նկատ առնլով, կարելի է տամանեայ պաշտօնով յատուկ խնամակալութիւն մը հաստատել, իբրեւ վարիչ մարմին Արմաշու վանքին։ Խնամակալութեան այս տեւական վիճակը կրնայ փոխարինել Պատրիարքնախագահին փոփոխականութեան ամեն ենթադրեալ անպատեհութիւններն։ Այս կարգադրութիւն գրեթէ առանց ծախքի կարելի է, և գոհացում կուտայ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան զգալի եղած մէկ պէտքին։ Արմաշու վանքն ալ անշուշտ աւելի կը պայծառանայ, եթէ մասնաւոր վանք մը լինելէ դադրելով, ազգային կեդրոնական հաստատութիւն մը դառնայ։

Այսպիսի վանք մը բնական կեդրոնը կը լինի եկեղեցական բարձրագոյն ուսման մը։ Կուսակրօն եկեղեցականութիւնը ճշմարիտ զինուորութիւն մ'է, և ինչպէս ամենէն քաղաքակիրթ ազգերը զօրանոցէն դուրս զօրք կրթելու միջոց չեն գտած, և իրենց ամենէն ուսեալ և զարգացեալ քաղաքայիններն անգամ աւելի կամ նուազ զօրանոցի կենցաղոյն և կրթութեան ենթարկելու պէտքը կը զգան, որպէս զի հոն անձնական փորձով վարժուին և ընտելանան իրենց զինուորական կոչման ամեն տեսակ խստութիւններուն, նմանապէս կուսակրօն եկեղեցականաց համար վանական կենցաղ և կրթութիւն յայժ պիտանի և անհրաժեշտ նախապատրաստութիւն մ'են իրենց սուրբ կոչման յատուկ խստութիւններու և զրկումներու։ Ամենէն ազատամիտ մարդն անգամ պարտի ընդունիլ այս փորձառական իրողութիւն։ Մեր լաւագոյն եկեղեցականք, անցելոյն թէ ներկային մէջ, վանքի մէջ պատրաստուած եկեղեցականներ են, և վանքերն են որք մեր Ազգին և Եկեղեցւոյն տուած են ամենէն սուրբ, ամենէն կորովի և ամենէն հմուտ եկեղեցականները։

Կ. Պոլսոյ մէջ կէս դարէ հետէ ժառանգաւորաց վարժարաններ բացուած են քանիցս, բայց չեն յաջողած։ Սկիւտարի Ճեմարանը գլխաւորապէս սահմանեալ էր ուսեալ եկեղեցականներ տալ Ազգին, բայց ապարդիւն մնաց։ Երկիցս փորձուեցաւ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին և յարակից Ս. Յակոբայ վանքին մէջ եկեղեցական վարժարան հիմնել, բայց յարատեւութիւն չունեցաւ։ Ի վերջոյ Շահնազարեան վարժարանը սահմանեալ էր ժառանգաւորաց վարժարան մը լինել, բայց թէեւ ուսումնականներ տուաւ Ազգին, այլ ո՛չ եկեղեցականներ։ Այս ամեն իրողութիւնք միեւնոյն պատճառն ունին. —քաղաքային կեանքն յարմար միջավայր մը չէ կուսակրօն եկեղեցականութեան պատրաստութեան համար։ Ցոյնք ունին վանք մը ի Կ. Պոլիս ուր կուսակրօն եկեղեցականներ կը պատրաստուին, Հալքիի Աստուածաբանական վարժարանը. բայց ճշմարիտ վանք մ'է սա, քաղաքային կեանքէ բոլորովին մեկուսացեալ։ Կը վախցուի թէ բացարձակապէս վանքի մէջ փակեալ եկեղեցականութիւն մը անհաղորդ չլինի հայ եկեղեցականութեան վաղեմի ժողովրդական ոգւոյն, և ճգնութիւնական հակումներ չ'ունենայ։ Բայց այսպիսի հակումներ սրբուած դաստիարակութեան դրութենէն յառաջ կուգան և ո՛չ թէ բնակութեան վայրէն։ Մեր այն վաղեմի ժողովրդական կղեր վանքերու մէջ կը պատրաստուէր, և մեր Ս. Հայրապետք, մասնաւորապէս Շնորհալին, բացարձակ արգիլած են կուսակրօն եկեղեցականաց քաղաքային կեանքն։ Եւ յետոյ, ճիզուիթք և ուրիշ լատին կրօնաւորներ Հռոմայ պէս մեծ քաղաքի մը մէջ կը կրթուին ու կը պատրաստուին, բայց և այնպէս յառաջ կուգան այն խոտելի հակումներ։

Սա ևս կ'արժէ ի նկատ առնուլ թէ ապագայ եկեղեցական վարժարանի աշակերտաց մեծագոյն մասը գաւառացիներ պիտի լինին, և գաւառացի պատանիները Կ. Պոլիս բերելով և մայրաքաղաքիս կենցաղոյն ընտելացնելով, աւելի հաւանական է որ Կ. Պոլսոյ փողոցներն անգործ պտըտող թերուս գաւառացի երիտասարդաց թիւն աւելցնենք, քան կարեւոր յաւելուած մ'ընենք հայ եկեղեցական մարմնոյն վրայ։

Ոմանք կը խորհին ապագայ եկեղեցական վարժարանին նախապատրաստական ընթացքը Կ. Պոլսոյ մէջ սկսիլ, և բարձրագոյն ընթացքը վանքի մէջ աւանդել։ Ուրիշներ, ընդհակառակն, նախապատրաստական մասը վանքին սեփականել, եւ եկեղեցական բարձրագոյն վարժարանը Կ. Պոլսոյ մէջ բանալ կ'առաջարկեն, իբրեւ ակադեմական դասընթաց մ։ Այս մանրամասնութիւնք երկրորդական կը թուին մեզ։ Անհրաժեշտ բանն է եկեղեցական վարժարան մ'ունենալ, բայց հարկ չէ մոռնալ թէ այսպիսի վարժարանի մը պէտք ունինք ո՛չ միայն կուսակրօն կղեր այլ և քահանաներ պատրաստելու համար։ Քահանայից ընծայարան մը թէեւ սերտ առնչութիւն ունենալ չի թուիր կուսակրօն կղերին յատուկ վարժարանի մը հետ, բայց կը խորհուի նոյն ապագայ վարժարանին աշակերտներէն անոնք որ ամուսնանալ կ'ուզեն՝ քահանայութեան յատկացնել և միւսները՝ կուսակրօն վիճակի։ Այս ալ լաւ մտածում մ'է։ Փափաքելի բան մը չէ անշուշտ որ մեր ապագայ քահանայք և մեր ապագայ վարդապետք իրարմէ բոլորովին տարբեր ուղղութեամբ մը դաստիարակուած լինին։

Այս ընդհանուր տեղեկութիւնք ամփոփ գաղափար մը միայն կուտան եկեղեցական վարժարանի խնդրոյն յարուցած խորհուրդներուն եւ առաջարկներուն վրայ։ Գեր. Օրմանեան Սրբազան ամփոփած է զանոնք ընդարձակ տեղեկագրոյ մը մէջ, որոյ հրատարակումը փափաքելի է յայժ։ Ապագայ եկեղեցական վարժարանի տնօրէնութեան քաջայարմար անձն է Գեր. Օրմանեան Սրբազան իւր յատուկ հմտութեամբ և իւր ակադեմական դաստիարակութեամբ, և կը յուսանք թէ ո՛ և է մասնաւոր կամ տեղային պաշտօնէ նախամեծար պիտի դասէ այս կարեւոր գործով օգտակար լինել Ազգին և Եկեղեցւոյն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՍԵՐՊԻԱ. — ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Պ. Զանքով, պետ ընդդիմադիր կուսակցութեան Պուլկարիոյ, իւր կուսակիցներուն հաղորդեց տեղեկագիր մը՝ Զարին հետ իւր տեսակցութիւնը պատմող։ Կ'երեւի թէ կայսրն ինք հաւաներ է որ այսպէս Պ. Զանքով իւր կուսակիցներուն և բարեկամներուն իմացնէ ինչ որ Զարն յայտարարած է իրեն՝ Պուլկարիոյ վիճակին նկատմամբ։

Պ. Զանքով նախ կը պատմէ ինչ որ ինք ըսեր է Զարին։ Հաւաստեր է Ն. Կ. Վեհափառութեան թէ պուլկար ժողովրդեան մեծամասնութիւնն անձնուէր է Ռուսիոյ, և կը սկսի զգալ թէ խաբուած է իւր այժմեան վարիչներէն։ Պ. Զանքով յայս յայտներ է թէ Զարը չպիտի դադրի հոգածու լինելէ իւր օգոստափառ հօր կատարած ազատագրման գործին։ Զարը պատասխաներ է.

«Ինչ որ իմ մեծանուն հայրս ըրաւ՝ «մտէն կը չհագրդուէ զիս, և չատ «խռովեցայ լսելով ի Պուլկարիա օրթոդոքս Եկեղեցւոյն սպառնացող վտանգը, և նոյն Եկեղեցւոյ գործին դէմ «Ֆերտինանտ Իշխանի ձեռք առած «միջոցներն։ Օրթոտոքս Եկեղեցւոյն և «իւր կղերին պաշտպանութիւնը միշտ «խորին հոգածութեան գործ մը պիտի լինի իմ կառավարութեանս համար։ Կը յուսամ թէ Պուլկարք ինքնին պիտի արտաքսեն իրենց ապօրէն «Իշխանն, հակառակ այն ջանից զոր «սա կ'ընէ՝ երկրին մէջ հաստատապէս «տեղաւորուելու համար։»

Պ. Զանքով յայնժամ կայսերական արտօնութիւն խնդրեր է ծանուցանելու համար թէ Զարն երբեք չպիտի հաւանի Ֆերտինանտ Իշխանին պուլկարական գահուն տիրանալուն, և թէ Ն. Կ. Վեհափառութիւն Իշխանին տիրապետութեան չարունակումը վնասաբեր կը նկատէ Պուլկարիոյ։ Զարն այսպէս յայտարարելու արտօներ է զՊ. Զանքով, և սա կարծիք յայտներ է թէ երբ Մեծ Սոպրանյէն գումարուի նոր Իշխան մ'ընտրելու՝ քանի մ'ընտրելիներ կրնան ենթարկել իւր որոշման։

Միլանէ կը հեռագրուի առ Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ թէ Ալեքսանդր Իշխան իւր կնոջ հետ ի Միլան կը գտնուի, կոմս և կոմսուհի Հարթէնաու անուամբ։ Այս նորապսակ ամուսինք բոլորովին առանձնացեալ կ'ապրին, և մտադիր են եղեր իրենց բնակութիւնը վերջնապէս հաստատել Միլանի մէջ։

—Սօֆիայէ կը հեռագրուի առ Թայմս թէ Պաթէնպէրկեան Ալեքսանդր Իշխանին ամուսնութիւնն աւելցուցեր է իւր պուլկար կուսակիցներն. որովհետեւ չատ Պուլկարներ Ֆերտինանտ Իշխանի կառավարութիւնը լոկ առժամանակեայ բան մը կը նկատէին, եւ հաստատապէս համոզուած էին թէ Ալեքսանդր Իշխան օր մը պիտի վերադառնար։ Կը զգան սակայն թէ այլ եւս անկարելի է այս, և ոմանք Զանքովեան ռուսասէր կուսակցութեան յարելու խօսք կ'ընեն։

Սերպիայէն նոր լուր չունինք։ Կը հաստատուի թէ թագաւորական իշխանութեան փոխանցումը կատարեալ համաձայնութեամբ տեղի ունեցած է։ Բայց գործին տրուած քաղաքական նշանակութիւնն յայժ մեծ է, և կը կարծուի թէ ուրիշ կողմերէ եւս փոփոխման լուրեր կրնան սպասուիլ։ Այս նկատմամբ յատուկ կարեւորութիւն մ'ունին Զարին յայտարարութիւններն առ Պ. Զանքով։

ԱՇԻՆՈՎԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Աշինով խազախապետն, Հ. Փայիսս վարդապետին և բոլոր ընկերաց հետ այսօր Կ. Պոլիս կը հասնի, ի բաց առեալ իւր այն ընկերներն որք Ֆրանսայի ծովակալին թնդանօթի հարուածներուն զոհ գացին, և այժմ կը հանգչին ափրիկեան հողին մէջ։ [illegible] ռուսական մարտանաւը Դարդանէլէն անցնելու համար Դաշնագրով նշանակեալ չափէն աւելի մեծ լինելով, Աշինովեան խումբը Կ. Պոլիս պիտի գայ [illegible] ռուս մարտանաւով։ Աստի Օտեսա պիտի երթան, ուր արգիլուած պիտի մնան եղեր։ Լրագիրք ոմանք կը ծանուցանեն թէ Աշինով և ընկերք զինուորական դատարանի մը առջեւ պիտի դատուին։ Ուրիշ տեղեկութեան մը նայելով, դատ պիտի ենթարկին այն ռուս պաշտօնեայք որք այս խմբին Լոյտի չոգենաւ մը նստելուն թոյլ տուած էին, մինչ ռուս կառավարութիւնն արգելքի տակ դրած էր առաջին չոգենաւ մը որ յատկապէս վարձուած էր նոյն խմբին Ափրիկէ փոխադրման համար։

ՔՈՆԹՈՒԱՌ ՏԼԸՍՔՈՆԹ ԵՒ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ Ի ՓԱՐԻԶ

Քոնթուառ տ'Լըսքոնթի Տնօրէնին ինքնասպանութիւնն ի սկզբան ենթադրուածէն աւելի ծանր կարեւորութիւն մ'ունեցաւ Փարիզեան հրապարակին համար։ Մասնաւոր տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ սեղանաւորական և առեւտրական ճշմարիտ տագնապ մը ծագած է ի Փարիզ։ Անոնք որ փոքր գումարներ ունէին ի Քոնթուառ՝ խմբովին դիմելով իրենց ստակը պահանջեցին։ Ուրիշ դրամատունք եւս այս վիճակին ազդեցութիւնը կը զգան, և անկարող կը լինին յաւելեալ օգնութիւնն ընել Քոնթուառին։ Այս հիմնարկութեան բաժնեթուղթն 660 ֆր. իջնելով, մինչ քանի մը օր յառաջ 1,030 ֆր. էին։ Թէեւ Ֆրանսայի Դրամատունը կը ջանայ օգնել Քոնթուառին, բայց և այնպէս մեծ յուզում կը տիրէ Փարիզի Սակարանին և ընդհանուր հասարակութեան մէջ։

— (18) —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ՖԵՐՆԱՆՏ

—Աշխարհային նանրասէրի երեւոյթին ներքեւ, չարունակեց, չատ դժբաղդ սիրտ մը ունիմ. այո՛, տիկին, սա դժբաղդութիւնն ունեցած եմ միշտ որ տառապելոց կողմը բռնած եմ, ո՛վ որ ալ ըլլան։ Ներեցէ՛ք ինձ, տիկին, այս յայտնութիւններն ընելուս, և մանաւանդ մի՛ ծիծաղիք անոնց վրայ։ Պարահանդէսներու մէջ, փոխանակ խօսքս ուղղելու այն կանանց որք իրենց գեղեցկութեան և արդուզարդին չնորհիւ չրջապատեալ են պաշտողներէ, ես կը փնտռեմ այն լքեալ հեգ կինը զոր ո՛չ ոք կը հրաւիրէ, զինքը մասնակից ընելու համար ընդհանուրին ցնծութեան և զբօսանաց։ Լքումն, ո՛ւր որ ալ հանդիպի ինձ, իրաւունք ունի իմ ուշադրութեանս, խնամոցս և յարգանացս իսկ։ Ցանցանքներ ուղղողի երեւոյթ չեմ առներ, սակայն երջանկութիւն կ'զգամ մխիթարելուն մէջ. փայլուն դեր մը չէ այս, և զոր սակայն քաղցր է կատարել։

Ֆապիէնի ձայնն ա՛յնքան համոզիչ էր և կերպարանքն այնքան անկեղծ կ'երեւէր, որ այս տեսակ խաղերուն ամենէն աւելի վարժ կինն անգամ կրնար խաբուիլ. ուստի երիտասարդը տեսնելով իր առաջ բերած արդիւնքը, չարունակեց.

—Եթէ գիտնայիք, տիկին, թէ աշխարհի մէջ որքա՛ն անիրաւութիւնք կան դարմանելիք, թէ որքա՛ն կիներ, որք երջանիկ կը կարծուին, գլուխնին կը դարձունեն արցունքնին սրբելու համար, և թէ չրթանց վրայ քա՛նի քա՛նի ժպիտք կը փայլին որք սրտէն չեն բղխիր։

—Սակայն գիտէ՞ք, պարոն, ըսաւ Քլօթիլտ, որ այս հաշուով ձեր համակ կեանքըն անձնուիրութեան չարք մը եղած ըլլալու է։

—Եւ այս անձնուիրութիւնն ապերախտ գործ մը չէ, տիկին, վասն զի կրնայ հասնիլ վերջապէս օր մը յորում ըմբռնելով տարբերութիւնն որ կայ զինքը լքող սրտի մը և իր վրայ արգահատող սրտի մը միջեւ, կին մը՝ որ թերեւս բնաւ չպիտի ուզէր ակնարկ մը ուղղել իմ վրաս, հաճի վարձատրել զիս խօսքով մը, ժպիտով մը, և այսպէս աշխարհի երջանկագոյն մարդն ընել զիս։

Այս անգամ կարելի չէր այլ եւս տարակուսիլ Ֆապիէնի արտասանած խօսքերուն և անոնց իմաստին վրայ. ուստի Քլօթիլտ, բարկութենէն բոլորովին դեղնած, ոտքի ելաւ յանկարծ։

—Ներեցէ՛ք, պարոն, ըսաւ, կառքի մը թաւալման ձայնը կը լսեմ. հաւանաբար տիկին Տէփռուտէյն է որ պարտէզ կը մտնէ, և տիկին տը Պառթէլի խոստացած եմ անոր ժամանումը կանխաւ իմացնել իրեն։

Եւ կայծակի արագութեամբ անցաւ գնդամուղի սրահէն և աներեւոյթ եղաւ դահլճին դրան վարագոյրին ետև։

—Լա՛ւ, ըսաւ Ֆապիէն չապիկին օձիքը շտկելով և թեզանեակներն յզկելով. գործըս սքանչելի կերպով կը յառաջանայ. Քլօթիլտ փախաւ, ուրեմն կը վախնայ որ եթէ Մօր ինքզինքը մատնէր։ Ա՜հ, այս տան մէջ բժշկի դեր կատարել կուտան ինձ, այնպէ՛ս թող ըլլայ, բայց այցեգինս պիտի վճարեն։

Զ

Լա Ռօշֆուքօ իր յուսահատական Առածներու մէջ ըսած է թէ բարեկամի մը դժբաղդութեանը մէջ միշտ բան մը կայ որ հաճոյք կը պատճառէ մեզ։

Լա Ռօշֆուքօ մարդասիրական տեսակէտով գիտած է զայս. լաւագոյն կ'ընէր ըսելով թէ չկայ դժբաղդութիւն մը զոր չահագործել չուզեն, չկայ աղէտ ուստից օգուտ քաղել չուզեն։

Այսպէս, Ֆապիէն տը Ռիէօլ եւ Լէօն տը Վօ երկուքն ալ շահ մը փնտռած էին իրենց բարեկամին՝ Մօրիսի՝ հիւանդութեան մէջ, անոր յաջորդելու համար. առաջինն՝ անոր կնոջ քով, եւ երկրորդն՝ անոր հօմանւոյն քով։ Արդարեւ պահ մը այնպէս երեւցած էր թէ Ֆերնանտ Պ. տը Պառթէլի սիրուհին էր, և թէ անոր հաճոյակատարութեանց տեղի տալու երեւոյթն ունեցած էր. եւ որովհետեւ անոնց խզման վրայ ո՛ր եւ է զրոյց չէր ելած, եւ երկուքն ալ մեծ զգուշութեամբ չարժած էին իրենց մտերմութիւնը ծածկելու համար, այլք կ'ենթադրէին թէ չատ վիպային եւ չատ նուազ սիրով մը միացած էին, մինչեւ այն վայրկեանն յորում ճշմարտութիւնն յայտնուեցաւ, այսինքն նախորդ օրը։

Այժմ որ Լէօն տը Վօ չէր կրնար այլ եւս տարակուսիլ թէ Մօրիսի եւ Ֆէրնանտի միջեւ վճռական խզում մը յառաջ եկած էր, բան մը կը տանջէր իր միտքը. ո՞վ յաջորդած էր Մօրիսի։ Երիտասարդին համար ծանր խնդիր մըն էր այս. վասն զի եզական կարեւորութիւն մը կ'ընծայէր ճանչնալու վարմունքն այն քմահաճ կնոջ որ կը տոկար իր բոլոր հոգածութեանց, առանց բնաւ զայնս վարձատրելու։ Եւ յիրաւի, մէկ տարիէ ի վեր, Լէօն տը Վօ, թէպէտ հարստութեամբ, վարմունքով և դէմքով մերժուելու տղայ մը չէր, մանաւանդ կնոջ մը համար որ չատ թեթեւաբարոյ կը ճանչցուէր, ի զուր կ'սպասէր որ քմահաճոյից հողմն իր կողմը փչէ։

Արդէն, Լէօն տը Վօ համբերութեամբ կ'սպասէր. Ֆապիէնէն վեց կամ ութ տարու փոքր լինելով, Բարիզու ամենէն հռչակաւոր հանրակնոջ հետ—վասն զի ընդհանրապէս այս անուամբ ճանչցուած էր Ֆէրնանտ—իր ունեցած վերացական յարաբերութեանց պատճառաւ անոր փայլէն ու համբաւէն ցոլացում մը կ'ունենար. բաց յայսմանէ, սիրային յաղթանակաց ասպարէզը թեւակոխող մարդու մը առաւելութիւնը կը վայելէր, մէկ անգամէն արուեստին գաղտնեաց թափանցելու աստիճան. յարենք թէ ո՛չ մէկ կողմ, նոյն իսկ բարձր ընկերութեանց մէջ, չէր գտներ կին մը որ աւելի ազդեցիկ կերպով խօսէր իր սրտին։

Եղանակին համեմատ կառք մը, այսինքն տօֆչ մը ամառն և քուբէ մը ձմեռն, ամենքն ալ վայելուչ ձեւով և մութ գոյնով, անգլիական ձեւով այսինքն սեւեր հագուած սպասաւորք, սքանչելապէս գեղեցիկ մոխրագոյն ձիեր՝ կառաց համար, սեւ ու փայլուն կազմածներ արծաթեայ թեթեւ զարդերով, ցոյց կուտային, եթէ ո՛չ բարձր դիրքը, գէթ սքանչելի ճաշակն այն կնոջ որ իրիկունները կառքն վար կ'իջնէր Օբէռային կամ Իդալիէն Թատրոնի սիւնազարդ գաւթին առջեւ, եւ երբեմն, առաւօտները, Սէն-Ռօք եկեղեցւոյն փոքր դրան մօտ։ Ապուշները որք ամեն բան արտաքին երեւոյթէն կը դատեն առանց իրականութիւնը ճանչնալու, որք երջանկութիւնը պերճութեանց վայելման մէջ կ'ենթադրեն, տեսնելով այդ ծաղկահասակ, գեղանի և վայելչաձեւ կնոջ կառքն ցատքելը, կ'ըսէին. «Աւասիկ չափազանց երջանիկ կին մը»։

Բայց Ֆէրնանտ աշխարհիկ կնոջ մը համանման ընծայող ձիրքերն էին՝ դիւրասահ եւ մաքուր խօսուածքն, հաստատակամ շարժուածքն, քալուածքին հրապոյրը, հագուստին պարզութիւնը եւ ազնուական ձեւերն։ Իր դատողութիւնք, ընդհանուրին բացատրութեամբ արտայայտուելով, որ հազուագիւտ է, միշտ արամաբանական էին, թէպէտ յանդուգն կարծիքներ կը պարունակէին։ Արուեստից ո՛ր ճիւղին վրայ ալ հարցում ուղղուէր, միշտ անժխտելի ճաշակաւ մը կը պատասխանէր նա։ Երաժշտութեան մէջ իր դիտողութիւնք այնպիսի քաղաքագիտական ճշդութիւն մը եւ զգացման նրբութիւն մը կը պարունակէին որ իր վճիռք կ'ընդունուէին իսկոյն։ Երբ դաշնամուրին առջեւ անցնէր, բան մը զոր կ'ընէր առանց աղաչել տալու եւ երբեմն իսկ ինքնաբերաբար, իր առաջին եղանակէն ներշնչման ոգի մը ի յայտ կ'ածէր։ Սակաւ ընտրեալք կ'ընդունուէին իր նկարչատան մէջ, այլ անոնք որք մասնաւոր շնորհօք կը մտնէին անդ, կ'ըսէին թէ կարելի բան չէր որ Ֆէրնանտի նկարներուն վրայէն անցած չլինէր երեւելի պատկերահան մը որ անոր մտերիմն էր և զոր իբր սիրահարը կը նկատէին։ Նոյնպէս գիտէր գովել և պարսաւել, չատ աւելի—չըսենք արդարութեամբ—ճշդութեամբ, քան զանոնք որք իրենց գործ ըրած են գրադատութիւն կոչուած դժբաղդ արհեստ։ Գրականութեան մէջ լուրջ ճաշակ մը ունէր. թեթեւ գրուածները չատ քիչ կը կարդար. Իր գրադարանն ամեն դարուց երեւելի հեղինակներուն գործոց երկար չարք մը կը պարունակէր։ Այսպէս, դատողութեան, նրբամտութեան և ձեւերու մասին՝ Ֆէրնանտ ո՛չ միայն կը հաւասարէր ընկերական ամենէն երեւելի և հռչակեալ կանանց այլ և ինչ ինչ կէտերու մէջ կը գերազանցէր իսկ զանոնք։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԻՍՏ Ժ.

24 Փետրուար 1889

ԲԱՑՈՒՄՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Ազգային Ժողովոյ երեկի նիստը տեղի ունեցաւ Ղալաթիոյ Նորակառոյց ժողովարանին մէջ որ պատշաճապէս կահաւորուած ու զարդարուած էր։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ լինելով, ժողովը գումարեցաւ ընդ առժամեայ նախագահութեամբ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի։ Ատենապետ Տոքթ. Յ. Թիրեաքեան էֆէնտի եւս գրաւորապէս յայտնած լինելով թէ անձնական տկարութիւն մը կ'արգելու զինքը ներկայ գտնուիլ այսօրեայ նստին, Բ. Ատենապետ Քրիստոստուր էֆէնտի Ղազարոսեան հրաւիրուեցաւ ի պաշտօն ատենապետութեան և ժամ 8 ին ատեանը բացուեցաւ օրհնութեամբ Ս. Նախագահին, ի ներկայութեան 30 Երեսփոխանաց որոց թիւն ի վերջոյ յանգեցաւ 42 ի։

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Ներկայ նստաշրջանի Գ. Դ. Ե. Զ. Է. նիստերու ատենագրութեանց վաւերացումէն յետոյ, Ատենապետ էֆ. ժողովին հաղորդեց Սկիւտար Սէլամսըզ թաղի երեսփոխանական նորոգ չորս ընտրութեանց տեղեկագիրն՝ հանդերձ Թաղ. ժողովոյ պաշտօնագրով և ընտրելոց յանձնառագրերով։ Ընտրեալ Երեսփոխաններն էին՝ Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան, Թադէոս էֆ. Համամճեան և Մարտիկ էֆ. Գօլօլեան, բացարձակ առաւելութեամբ, իսկ չորրորդ ընտրելոյն՝ Ատոմ էֆ. Տէրոյէնցի տեղ, որ հրաժարած էր, անմիջապէս յետոյ համեմատական առաւելագոյն քուէ ստացողն՝ Յովհաննէս էֆ. Կիւմշեան առնուած էր. սակայն սա եւս հրաժարած լինելով, ընտրողական ժողովն՝ Կիւմշեան էֆէնտիէն յետոյ առաւելագոյն քուէ ստացողն՝ Տոքթ. Գասպար էֆ. Գասպարեանն հռչակած էր իբր չորրորդ ընտրեալ։

Յ. Գօթչէն էֆ. դիտել տուաւ թէ այս վերջին եղանակն հակառակ է Սահմանադրութեան տրամադրութեան և իբր 18 տարիէ հետէ ընդունուած ընտրական եղանակին։—Բ. Պէրպէրեան էֆ.՝ իբր անդամ ընտրողական ժողովոյ՝ պատասխանեց թէ այդ ժողովը պարզապէս հետեւած էր Վարչութեան կողմէ ուղղեալ ընտրական հրահանգին զոր երկրորդ պաշտօնագիր մը չէր եկած ջնջել.—Վսեմ. Յ. Նորատունկեան էֆ. պաշտպանելով կատարուած ընտրութիւնն, յայտարարեց թէ Սահմանադրութեան մէջ չկայ ո՛ր և է տրամադրութիւն որ հակառակի այդ եղանակին։—Վսեմ. Ստեփան փաշա. Ստոյգ է թէ Սահմանադրութեան մէջ բացորոշ տրամադրութիւն մը չկայ, սակայն Սահմանադրութեան ոգւոյն պէտք է հետեւիլ, որ կը հակառակի ներկայ պարագային մէջ գործադրուած եղանակին։ Ընտրութիւնք թաղերու մէջ կը կատարուին և այս ժողովոյս մէջ կը վաւերացուին. արդ, Սէլամսըզ թաղէն չորս երեսփոխան ընտրուեր են, որոց չորրորդն հրաժարելուն պատճառաւ, անոր յաջորդն առնուեր է. երբ այս վերջինն ալ կը հրաժարի, ընտրական ժողովն իրաւունք չունի այլ եւս ասոր ալ յաջորդն առնուլ՝ իբր ընտրեալ։ Ընտրողական ժողովք չեղելու չեն օրէնքէն. այսու հանդերձ պարսաւ չեմ ուղղեր ընտրողական ժողովին, քանի որ կեդրոնէն ուղղեալ հրահանգը սխալ է։—Բ. Պէրպէրեան էֆ. Թաղական խորհուրդք և ընտրողական ժողովք չեն կրնար մեկնել թէ Վարչութիւնն ինչ կը խորհի. անոնք ստորադասեալ մարմիններ լինելով, պարտաւոր են կէտ առ կէտ հետեւիլ կեդրոնէն իրենց ստացած հրահանգին։ Այսպէս վարուած է նաև Սէլամսըզի ընտրողական ժողովը։—Վսեմ. Սիմոն պէյ (ատենապետ Քաղաքական Ժողովոյ) Վարչութիւնը նկատելով որ ներկայ ընտրութիւնը մինչեւ ցարդ հետեւուած եղանակով կատարուած է, վաւերական կը նկատէ զայն. բայց եթէ այժմ խնդիր ծագելով, նոր որոշում մը տրուի, յետ այսօրիկ այն մասին հրահանգ կը ղրկուի թաղերուն։ Վսեմ Ստեփան փաշա. Ներկայ պարագային մէջ երկու սխալ կը նշմարեմ ես. 1. Ընտրողական ժողովը փոխանակ իր տեղեկագիրը պարզապէս ներկայացնելու ո՛ւր որ պէտք է, ընտրեալին կը դիմէ որ կը հրաժարի, և ժողովն ալ յաջորդ ընտրեալը կ'առնու. 2. Վարչութիւնը փոխանակ ընտրելոց օգինական հանգամանքը քննելով, մեզ տեղեկագրելու, կ'ըսէ թէ կատարուած ընտրութիւնն օրինաւոր գտնելով, վաւերացուցի։—Վսեմ. Սիմոն պէյ. Վարչութիւնն իր պաշտօնագրոյն մէջ չըսեր թէ կը վաւերացնեմ կատարուած ընտրութիւնն, այլ կը հաստատէ զայն։—Ս. Արփիարեան էֆ. Եթէ Սահմանադրութեան դիմենք՝ մօտաւոր տրամադրութիւն մը գտնելու համար, քանի որ բացորոշ յօդուած մը չկայ այս մասին, պիտի տեսնենք որ Ստեփան փաշայի կարծիքը կը տիրապետէ (կը կարդայ Սահմանադրութեան մի քանի յօդուածները)։—Յ. Գօթչէն էֆ. Ընտրողական ժողովոյ ընթացքով, եթէ իւրաքանչիւր հրաժարեալի յաջորդն առնունք, մէկ քուէ ստացող անձն իսկ պիտի կարենայ երեսփոխան ընտրուիլ.—Բ. Պէրպէրեան էֆ. Ո՛չ, սխալ կ'եզրակացնէք. Ընտր. Ժողովն այդ տեսակ բան խորհած չէ։—Վսեմ. Յ. Նորատունկեան էֆ. Ընտրական ամենապարզ խնդրոյ մը այնպիսի կարեւորութիւն մը տրուեցաւ որ չ'արժեր։ Կարծեմ բաւական է յիշեցունել որ, եթէ Սահմանադրութիւնը բացորոշ տրամադրութիւն մը չունի այս մասին, կրնանք դիմել Տէրութեան օրինաց՝ այն է Տիւսթուրին, որուն համեմատ այս տեսակ պարագայից մէջ, երբ ընտրեալ մը կը հրաժարի, անոր յաջորդը կ'առնուի։—Ս. Սուրէնեան էֆ. Խնդիրը լուսաբանելու համար, բաւական է միայն աչքի առջեւ բերել դեռ վերջերս տրուած որոշում մը։ Կը յիշէք, տեարք, որ Ստեփան փաշայի երեսփոխանական ընտրութեան ժամանակ՝ երբ Ն. Վսեմութիւն մերժեց յանձնառագիր տալ, խնդիրը ժողովոյս եկաւ և այս ատենին մէջ վճռուեցաւ որ ընտրողական ժողովք յանձնառագիր պահանջելու եւ հրաժարման պարագային մէջ ընտրելոց յաջորդն առնլու իրաւունք չունին։ Արդ, Ազգ. Ժողովս իր սկզբանց եւ որոշմանց մէջ միօրինակ ուղղութեան մը հետեւելու պէտք ունի, և թէպէտ ես չեմ գիտեր թէ ո՞յք են ընտրեալներն որոց անձին վրայ բնաւ դիտողութիւն չունինք, սակայն խնդիրն սկզբան խնդիր մը լինելով, կ'առաջարկեմ որ Ժողովս չխախտի իր նախորդ որոշումէն։

Վսեմ. Ստեփան փաշա. Կը ցաւիմ որ Նուրեան էֆէնտի իւր խօսից պատասխանը լսելու առիթ չունեցաւ։ (*) Մեր Վսեմ. պաշտօնակիցն զմեզ համոզելու համար յառաջ կ'անցունէ Տէրութեան օրինագիրքը, սակայն պարտ էր յիշել թէ այդ օրինագիրքը Սահմանադրական ժողովոց յատուկ տրամադրութիւններ չպարունակեր, և եթէ անոր հետեւինք մեր ամեն գործոց մէջ, այստեղ գումարուելու տեղի չպիտի մնար։ Սահմանադրութիւնն ինքնին կայսերական հրովարտակաւ վաւերացեալ օրէնք մըն է մեզ շնորհեալ, որ այս մասին պէտք եղած ուղղութիւնը կուտայ մեզ։ Խնդիրը սա երկու սկզբանց վրայ կը կայանայ թէ, ո՛ր և է ընտրողական ժողով ընտրելոյն դիմելու իրաւունք չունի, ո՛ր և է Քաղաքական Ժողով՝ ընտրութիւն մը վաւերացնելու պէտք չունի. ամեն բան այս ժողովոյս մէջ վճռուելու է։ Ժամանակաւ կրնանք սխալած ըլլալ և տարիներէ ի վեր այնպէս ընթացած. բայց այժմ որ սխալնիս կը ճանչնանք, միթէ յարատեւելո՞ ենք։ Ես կ'առաջարկեմ որ սկզբունքն ընդունելով հանդերձ, վաւերացնենք ներկայ ընտրութիւնն՝ իբր նախկին սովորութեան մը հետեւանօք կատարուած, մանաւանդ որ ընտրեալն ամեն կերպով արժանաւոր անձ մը լինելով, իր մասին ո՛ր և է դիտողութիւն չունինք, և յառաջիկային մէջ Սահմանադրութեան համաձայն շարժելու հրահանգ տրուի։

Վսեմ. Ստեփան փաշայի սոյն առաջարկը քուէի դրուելով, ընդունուեցաւ չորս դէմ բացի քուէիւք. յետ որոյ երեսփոխան հռչակուեցան՝

Բարսեղ	էֆ.	Աւետիսեան
Թադէոս	»	Համամճեան
Մարտիկ	»	Գօլօլեան
Տոքթ. Գ.	»	Գասպարեան

* * *

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿ

Ատենապետ էֆ. Օրակարգին անցնելէ առաջ ուզեց շնորհակալութեան քուէ առաջարկել Ազգ. Ժողովոյ սրահը կահաւորողներուն համար։

Վսեմ. Ստեփան փաշա. Անշուշտ Ազգային Ժողովոյ համար մասնաւոր սրահի մը կառուցումն ու կահաւորումն օգտակար է մեզ ամեն կերպով, և Ազգին ալ պատուաբեր. բայց որովհետեւ տեղը ազգինն է, դրամն ազգինն է, ու ո՛չ մէկ անհատի նուիրատուութեամբ կահաւորուած չէ այս շէնքը, չեմ կարծեր որ շնորհակալութեան հանդիսաւոր քուէի պէտք ըլլայ։

Երեսփոխան տեարք ճայնակցելով Ստեփան փաշայի կարծեաց, Ատենապետ էֆ. անօգուտ սեպեց պնդել իր առաջարկին վրայ և շատացաւ շնորհակալութիւն յայտնելով ի դիւանէ։

* * *

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԻՊՈՒԱԾ

Անձնական դէպքի մը համար խօսք խնդրելով Ս. էֆ. Սուրէնեան ըսաւ. — Նախորդ նստին, Բերայի հրկիզելոց խնդրոյ մասին վիճաբանութիւն կատարուած պահուն, երբ առաջարկս ի գիր առնլու զբաղած էի, Նուրեան էֆէնտի ըսեր է ինծ համար թէ «Նորատունկեան Յարութիւն էֆէնտիէն 10 ոսկւոյ պահանջք մը ունենալուս պատճառաւ յարուցած եմ այս խնդիրը»։ Արդ, կը փափագէի գիտնալ թէ արդարեւ այդ տեսակ խօսք մը ելա՞ւ Նուրեան էֆ.ի բերնէն և թէ այս խնդիր ա՞յս ժողովոյս մէջ պէտք է կարգադրուի թէ ատկից դուրս, մանաւանդ որ յաջորդ օրը Արեւելքի ատենագրութեան մէջ ալ հրատարակեալ տեսայ այս խօսքը «անիրաւաբար» բառով մը հանդերձ։ Ատենադպիր Մ. Մելիքեան էֆ. պատասխանեց թէ այդպիսի յայտարարութիւն մը Ժողովոյ ատենագրութեան մէջ անցած չլինելով, պաշտօնապէս գոյութիւն չէր կրնար ունենալ Ժողովին համար։ Սուրէնեան էֆ. շատացաւ այս բացատրութենէն, թէպէտ միւս կողմէ երեսփոխանք ոմանք յայտարարեցին թէ արդարեւ 10 ոսկւոյ խնդիրը յարուցած էր Վսեմ Նուրեան էֆ. և Արեւելքի հրատարակութիւնը ճիշդ էր։

ՕՐԱԿԱՐԳ

ԵՐԿԱՄԵԱՅ ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՆԱԽՈՐԴ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

(Տեղեկագիր Ատենապետաց Դիւանի)

Անցնելով Օրակարգին, Ատենապետ էֆ. Ժողովոյ կամքն հարցուց թէ Նշանակեալ հինգ խնդրոց որո՞ն առաջնութիւն տալ կ'ուզուի։ Ստեփան փաշա դիտել տուաւ այս առթիւ թէ ժամանակէ մը ի վեր «Խնդրոց կարգ» և «Օրակարգ» բառերը կը շփոթուին, թէ առաջինը կը նշանակէ ամեն այն խնդիրներն որք ժողովին մատուցուած ու արձանագրուած են իրենց կարգին նկատողութեան առնուելու համար, իսկ երկրորդը կը նշանակէ այն խնդիրներն որք ստիպողութիւն ունենալով ժողո՛վոյ անմիջական նկատառման ենթարկուած են. թէ երբ երեսփոխան մը իր հրաւիրագրոյն մէջ տեսնելով որ այս ինչ խնդիրն է Ա. խնդիր Օրակարգի և զայս ուսումնասիրելէ յետոյ, նստին օրը զայն փոխուած տեսնէ, բնականաբար կը շուարի. ուստի Ն. Վսեմութիւն խնդրեց որ Դիւանն՝ առանց ժողովոյ որոշման դիմելու՝ անմիջապէս անցնի Օրակարգի մէջ նշանակեալ առաջին խնդրոյն։ Ատենադպիր Մ. Մելիքեան էֆ. պատասխանեց թէ Մայր Դիւանը շատ լաւ գիտէ «Խնդրոց կարգ»ի և «Օրակարգ»ի տարբերութիւններն, և թէ ամէն խնդիրք որք անցած են այս վերջնոյն մէջ, ստիպողաբար ներկայացուած են և Ազգային Ժողովին որոշմամբ՝ օրակարգն անցած. միայն թէ պատրիարքական ընտրութեան և այլ կենսական խնդիրք վրայ հասնելով, յապաղեցուցած են անոնց նկատառումն։

Ատենապետ էֆ. համակերպելով Ստեփան փաշայի դիտողութեան, Ժողովոյ վիճաբանութեան ենթարկեց օրակարգի առաջին խնդիրն. հետեւաբար նախ և առաջ կարդաց Ատենապետաց Դիւանի տեղեկագիրն՝ ի մասին նախորդ (Նուրեան էֆէնտիի) Քաղաքական ժողովոյ համարատուութեան, որ իր քննութեանց արդիւնքն հաղորդելէ յետոյ, արժանի կը դատէր զայն Ազգ. Ժողովոյ ընդունելութեան և շնորհակալութեան քուէին։

Բ. էֆ. Պէրպէրեան.—Նախորդ Քաղաքական Ժողովը շատ գործօն Վարչութիւն մը եղած է և մէկը չկայ որ ուրանայ Նուրեան էֆ.ի և իր պաշտօնակցաց ժրաջան աշխատութիւնը. բաց աստի, կայ նաև պարագայ մը որ արժանի է շնորհակալութեան, այն է համարատուութիւն մատուցանելը։ Ցիշեալ Վարչութեան օրով կարգ մը խնդիրներ գոհացուցիչ լուծում մը ստացան. օրինակի համար, Կարինու Ազգին շահուց համապատասխան կարգադրութեան մը յանգեցաւ, Կեդրոնական Վարժարանը բացուեցաւ, Սմիւռնոյ Ցանձնաժողով քով յաւելեալ դրամ առնուելով կարգադրութիւն մը եղաւ, ազգային կրթական ընկերութիւնք միակ կանոնագրոյ մը ներքեւ դրուեցան, Բերայի Արուեստանոցը բացուեցաւ, որոյ խնամակալութեան ատենապետն է նոյն ինքն Նուրեան էֆէնտի, Ղալաթիոյ յանձնաժողովոյն հետ համաձայնութիւն գոյանալով այս շէնքը կառուցուեցաւ։ Այս ամենն ինծ համար արդարեւ շնորհակալութեան արժանի պիտի լինէին եթէ Նուրեան վարչութիւնը չ'թերանար կենսական խնդրոյ մը, այն է կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ։ Ո՛չ ոք մոռցած է անշուշտ այդ խնդրոյն Ազգ. Ժողովոյս ներկայացման օրն, յորում Վարչութիւնը կանխաւ հրահանգներ պատրաստեց՝ երեսփոխանութեան ուղղեալ, ինչ ինչ միջոցներով ճնշում բանեցուց առ նոր վրայ և մինչեւ իսկ ժողովրդային ունկնդրութեան իրաւանցը դէմ միջոցներ ձեռք առաւ որք դժգոհութիւն պատճառեցին։ Հետեւաբար, եթէ ուրիշ կէտերու մէջ նախորդ Քաղ. Ժողովոյ գործունէութիւնը շնորհակալութեան արժանի է, կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ իր բռնած ընթացքը չէ այնպէս և ցաւալի է ամեն տեսակէտով։

Այս առթիւ, չ'մոռնամ դիտել տալու թէ Ղալաթիոյ խորհրդարանոյ բացման օրն արտասանուած խօսքերուն մէջ բնաւ յիշատակութիւն մը չէ եղած Սիմոն պէյի նախկին Վարչութեան, իբր թէ Նուրեան էֆէնտիի Վարչութիւնն ինք ի գլուխ հանած ըլլար Կեդր. Վարժարանի բացումը, մինչեւ ի կենդանութեան հոգելոյս Ներսէս Պատրիարքի՝ Ն. Սրբազնութեան նախաձեռնութեամբ խորհուած, կարգադրուած գործ մըն էր այն և Սիմոն պէյի քաղաքական ժողովն գլխաւոր բաժինն ունեցած է այդ նպատակաւ կատարուած աշխատութեանց մէջ։ Նուրեան էֆէնտի իրաւ է թէ ինքն ալ իր կարգին աշխատեցաւ, սակայն կերպով մը հասունցած պտուղ մը քաղեց միայն։

Ս. էֆ. Սուրէնեան.—Նուրեան վարչութեան գործունէութիւնը խնդրոյ առարկայ չէ մեզ համար. ո՛չ ոք կուրանայ զայս և երբ շնորհակալութեան կարգը գայ, ես իմս պիտի տամ այն մասերուն համար յորս գոհունակութեան արժանի նկատուած է։ Սակայն ինչ ինչ կարեւոր կէտեր կան, զորս պարզել խղճի պարտք կը համարիմ ինծ. Ա. Ազգային տուրք խնդիր, զոր նախորդ Վարչութիւնն ինքնին լուծօրինած է, առանց Ազգ. Ժողովոյս դիմելու, մինչդեռ Սահմանադրութիւնը բացորոշապէս կ'ըսէ թէ տուրք բաշխումը վարչութեան մէջ կ'որոշուի և Ազգ. Ժողովոյ մատուցուելով կը վաւերացուի։ Մնաց որ, նախորդ Վարչութիւնն այնպէս ըմբռներ է թէ իւրաքանչիւր անհատ պարտի 75 ղրուշ տուրք վճարել, մինչդեռ Սահմանադրութիւնը կ'ըսէ «առնուազն» 75 ղրշ. այնպէս որ անիրաւութիւն է 100.000 ոսկի դրամագլուխ ունեցող անձէն ալ 75 ղրշ. և 500 ոսկի դրամագլուխ ունեցող կամ բնաւ չունեցողէն ալ հաւասարապէս 75 ղրշ. տուրք պահանջել. ո՛չ, հարուստը 75 էն շատ աւելի տալու է, և ինծ համար ցաւալի է որ նախորդ Քաղ. Ժողովն ինքնին կատարելով այս բաշխումը, գործադրութեան դրեր է զայն։ Բ.՝ Նուրեան էֆէնտիի Վարչութեան օրով յարաբերական կարեւոր խնդիրներ երեւան ելան որք սակայն կնճռոտ կերպարան մը առին. գլխաւորաբար ձօլիչ Տիգրանի ժառանգական ծանօթ խնդիրն, որ Վարչութեան ձախող ընթացքին պատճառաւ սխալ մեկնուելով, այն հետեւանքն ունեցաւ որ մեր կրօնական առանձնաշնորհմանց վնասաբեր հետք մը ելաւ։ Իրաւ է թէ Վարչութիւնը շատ աշխատեցաւ, շատ աքնեցաւ, սակայն սխալ հիման վրայ փաստաբանեց։ (Ատենաբանը խնդրոյն մանրամասնութեանց մէջ մտնելով, բացատրութիւններ տուաւ և եզրակացուց թէ Նուրեան էֆ.ի օրով գրուած Թագրիրք սխալ հիման վրայ էին, ինչպէս ամեն երեսփոխան իրաւունք ունի երթալ ի Պատրիարքարան եւ կարդալ զայնս)։ Գ. Նախորդ վարչութեան մեծագոյն թերութեանց մին ալ իւր ընելիք բանը չըրած ըլլալն էր։ Ես կը կարծեմ թէ համամիտ էք ինծ երբ ի նկատի առնուլ տամ թէ կաթողիկոսական խնդրոյն առթիւ ծագած վէճերն ու դժտութիւններն ապագային մէջ չկրկնելու համար յանձնաժողով մը ընտրուած էր. սակայն այդ յանձնաժողովը կազմել չ'տուին և անոնք որք բռին զայս՝ յանցաւոր են։ Երբ նախորդ վարչութիւնն անտես բրաւ զայս, կարծեմ ժողովս գանէ ինքզինքը ծաղրելի չընելու համար պարտի հարցունել նմա թէ ինչո՞ւ այնպէս շարժեցաւ։ Վերջին անգամ բռնուած ընթացքը վտանգաւոր էր, իսկ յառաջիկային՝ կորուստը բացարձակ է։

Գեր. Խորէն Արք. Եպ. Նար-Պէյ (Ատենապետ Կրօնական Ժողովոյ).—Նախորդ Քաղաքական Ժողովոյ վրայ եղած դիտողութիւնէն կ'ենթադրուի թէ վարչութիւնը տեղի չէ տուած կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ կազմութեան. այլ սոյն դիտողութիւնն առաւել Ազգ. Ժողովին ուղղելու էր որուն պարտքն էր յիշեցունել յանձնաժողովոյ պաշտօնին կատարումը։ Բայց եւ այնպէս քանի որ առիթը ներկայացաւ, կարող եմ յայտարարել թէ Կրօնական Ժողովս նկատողութեան առած է զայս խնդիր և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն խնդրած որ հրաւիրէ Յանձնաժողովոյ անդամները՝ ձեռն ի գործ արկանել։ Ցիշեցէ՛ք, տեարք, որ կարգ մը արգելիչ պատճառներ, որպէս է պատրիարքական ընտրութիւն և այլն, չներեցին նմա ժամանակին ձեռնարկել աշխատութեան, թէպէտ, իբր անդամ այդ յանձնաժողովոյն, կրնամ ըսել թէ մաս մը գործ տեսած է նա արդէն։

Ս. էֆ. Սուրէնեան. Ատենապետաց Դիւանի խնդրած շնորհակալութեան քուէն արդէն ժողովս մասամբ տուած է նախորդ Քաղաքական ժողովոյն։ Տ. Խորէն Պատրիարքի երդման օրը, Նուրեան էֆէնտի, օգուտ քաղելով ժողովոյս զգածեալ ոգիէն և փափկասրտական տրամադրութիւններէն, շնորհակալութեան քուէ առաջարկեց Տ. Յարութիւն Պատրիարքի. և սոյն պերճախօսական յատկութիւններով որովք, պէտք է խոստովանիլ, օժտուած է Նուրեան էֆէնտի, կարողացաւ շնորհակալութեան քուէ առնուլ նախկին Պատրիարքի համար։ Արդ, Վարչութիւնը և Պատրիարքը համերաշխ են. եթէ Պատրիարքը շնորհակալութեան արժանի է, իր հետ գործող Վարչութիւնն ալ շնորհակալութեան արժանի է, թէեւ այդ օրը Ներսաստ չմասնակցեցայ այդ շնորհակալութեան քուէին։

Ձայներ.—Միայն դո՛ւք չմասնակցեցաք։

Ս. էֆ. Սուրէնեան.—Աւելի լաւ։ Ուրեմն ազատութեամբ կրնամ կարծիք յայտնել։

Ձայներ.—Բայց այդ շնորհակալութեան քուէն միայն Երուսաղէմի պարտուց խնդրոյն համար էր։

Ս. էֆ. Սուրէնեան.—Այդպէս չէ՛. ատենագրութիւնը ցոյց կուտայ թէ պարզապէս շնորհակալութիւն յայտնեց ժողովս։

Վարչութեանց այս օրինակ տեղեկագրերը կը նմանին այն հաւաքածոներուն զոր հեղինակի մը գրքերէն կ'ընեն։ Էն լաւ կտորներն ի հանդէս կ'ածեն, իսկ քննադատելիները մութի մէջ կը պահեն։ Եւ որովհետեւ ճաշակները տարբեր են, նոյն իսկ այդ գեղեցիկ կտորներու հաւաքածոյի մասին կարծեաց համաձայնութիւն չգոյանար։ Կան կտորներ որ ախորժելի են ոմանց, և անախորժ՝ այլոց. և հակառակը։ Այսպէս ալ նախկին վարչութեան համարատուութեան մէջ այն խնդիրներն որք քննադատելի են ըստ Պէրպէրեան կամ Սուրէնեան էֆէնտիի, լաւ կը յարմարին ուրիշներու ճաշակին, և առանց ճաշակի անյարմարներն ախորժելի չեն Պէրպէրեան կամ Սուրէնեան էֆէնտիի։

Նախ համակարծիք չեմ Պէրպէրեան էֆէնտիի որ կը քննադատէ նախկին Քաղ. Ժողովը կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ հետեւած ուղղութեան մասին։ Ինչ որ այդ վարչութիւնը առաջարկեր է կաթողիկոսական խնդրոյ մէջ, Ժողովս զայն ընդունեց. արդ ժողով մը կարող չէ պարսաւել իր Վարչութեան այն ընթացքը զոր ինք ժողովն իր քուէներովն արդէն վաւերացուցած է։

Պէրպէրեան էֆէնտի կ'առարկէ թէ բռնաբարութիւն ի գործ դրուեցաւ, բայց վերջապէս այդ բռնաբարութիւնը ժողովին վրայ չէր, Պէրպէրեան էֆէնտի իւր քուէն Վարչութեան խնդրածին հակառակ տուաւ ո՛չ ոք զինքը չարչրկեց իւր այդ քուէին համար, այսպէս ալ ազատ էին ամէն երեսփոխանք։

Կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ պարսաւելի է այն ձախորդ քաղաքականութիւնն ում հետեւեցանք Գէորգ կաթողիկոսի վախճանէն սկսեալ։ Սխալէ ի սխալ գլորեցանք և վերջապէս հարկ եղաւ մեր սխալները քաւել։

Ինչպէս որ համակարծիք չեմ Պէրպէրեան էֆէնտիի քննադատութեանց կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ, նոյնպէս համակարծիք չեմ ամէն գործերու համար նախորդ վարչութեան յայտնուած շնորհակալութեան։ Կեդրոնական վարժարանի բացման և Նմանօրինակ հաստատութեանց մասին Քաղաքական Ժողովոց մասնակցութիւնը սահմանափակ է. այս առթիւ յայտնուած գոհունակութիւնը կը նմանի այն արձանագրութիւններուն որք նոր կառուցուած եկեղեցիներու ճակատը կը փորագրուին. «Կառուցաւ Ս. Եկեղեցիս յաւուր Պատրիարքութեան այս ինչի», թէպէտեւ Պատրիարքն ամենեւին բան մը ըրած չըլլայ։

Անցնելով Սուրէնեան էֆէնտիի կարծիքներուն, այդ մասին ես իւրեն համամիտ չգտնուելու հարկին մէջ եմ. Ձօլիչ Տիգրանի դատին մէջ Վարչութիւնը իւր ամեն ջանքն ըրած է ազգին իրաւունքները պաշտպանելու համար, գէթ այսպէս կը խոստովանի Սուրէնեան էֆէնտի. արդ եթէ Վարչութիւնն ամեն ջանք չէ խնայած և արդիւնքը չէ համապատասխանած իւր ջանքերուն, մեղաւորն անշուշտ Վարչութիւնը չըլլար։ Օրինական նրբութիւններու վրայ կը խօսի Սուրէնեան էֆէնտի, այդ նրբութիւնները մեզ հասկնալի չեն. Ամեն փաստաբան դատ մը շահելու ատեն զանազան դատավարական եղանակներ կրնայ պաշտպանել. մենք կարող չենք ըսել թէ վարչութեան հետեւած դատավարական եղանա՞կը սխալ էր թէ Սուրէնեան էֆէնտիի ցոյց տուածը։

Տուրքերու խնդրոյ մասին եւս Սուրէնեան էֆէնտի իրաւացի չէ ըստ իս. եթէ թերութիւնը ընդունինք, այդ թերութիւնը ամէն վարչութիւններն ալ գործած են, գրեթէ օրէնք մը եղած է. Ազգ. Ժողովս պարտական է իր իրաւասութիւններն, թէ ունի, ի գործ դնել. բայց վերջապէս Պատրիարքարանը չկրնար առանց տուրք հաւաքելու ապրիլ, սպասելով որ մենք այդ խնդիրը վճռենք։

Բայց այս յայտնած կարծիքներէս չհետեւիր անշուշտ որ նախորդ Քաղաքական Ժողովոյ ջերմ բարեկամներէն համարուիմ. Երկու տարի անցաւ, տեարք, յորմէ հետէ այդ Քաղ. Ժողովը դադրած է պաշտօնավարութենէ և սակայն ժամանակը տակաւին կարող չէ եղած տկարացնել մեր սրտերուն մէջ յիշատակն այն յուզեալ օրերուն զոր անցուցինք այդ Քաղ. Ժողովոյ օրով. ո՞րքան խնդիրներ. տեղ մը Պօղոս Եպիսկոպոսն էր որ այդ Քաղ. Ժողովոյ պաշտպանութիւնը վայելելու բաղդն ունէր, անդին Պետրոս վարդապետ մ'էր որ բաղդակից էր այդ Պօղոս եպիսկոպոսին հօս հրատապ խնդիրներ որոց միոյն մէջ նոյն ինքն Պէրպէրեան էֆէնտի այնքան պերճախօս ախոյեան հանդիսացաւ ընդդէմ Քաղ. Ժողովոյ։ Միթէ այդ Քաղ. Ժողովոյ օրովը չէ՞ր որ կրօնքն իսկ գործիք եղաւ անձնական կիրքերու, շահերու, և միջնադարեան ուղղութեամբ անիրաւացաւ կրօնքն. այս անիրաւութեան մէջ մեծապէս պատասխանատու է նաև նախկին Կրօնական Ժողովն. այդ մասին պիտի խօսինք երբ այդ Կրօն. Ժողովոյ համարատուութեան խնդիրը ներկայանայ։ Վերջապէս այդ և նմանօրինակ յիշատակներ որք կենդանի են մեր մտքին մէջ թոյլ չեն տար մեզ բոլորովին երախտապարտ մնալ Նախորդ Քաղ. Ժողովոյ։

Բայց պէտք է խոստովանիլ թէ այդ Քաղ. Ժողովոյ մէջ անհամաձայնութիւնը կատարեալ էր և անդամոց մի մասն, ի մօտոյ տեղեակ եմ, բնաւ համակարծիք չէին շատ մը խնդիրներու տրուած ուղղութեան։ Մինչեւ վերջ կ'ընդդիմադրէին և եթէ չհրաժարեցան կամ աւելի զօրեղ դիմադրութիւն չըրին, արդարացի պատճառներ ունէին. և ամէնքս ալ այդ պատճառները կարող ենք ըմբռնել, առանց անոնց վրայ շատ ծանրանալու։

Ուրեմն կը տեսնենք թէ նախ կարծեաց բաժանում կայ թէ նախկին Քաղ. Ժողովոյ ո՛ր գործերն արժանի են շնորհակալութեան, ո՛ր գործերն այդ բաղդը պիտի չունենան։ Ցետոյ պէտք է բաժանում ընել նոյն իսկ Քաղ. Ժողովոյ անդամներուն մէջ։ Այս ամենուն մէջ արդար ուղղութեան հետեւիլ շատ դժուար է, ուրեմն լաւագոյն է որ Ժողովն իր սպասողութիւններուն ներքեւ միայ. յայտնուած թեր ու դէմ կարծիքներն արձանագրուին և առաջարկուած շնորհակալութեան քուէի խնդիրն ետ միայ։

Ն. էֆ. Գալֆայեան.—Եթէ Նուրեան Վարչութիւնը դրուատեաց արժանի գործ մըն ալ ունի, այդ արժանիքը կը նսեմանայ՝ Տիվրիկի խնդրոյն մէջ իր բռնած հակասահմանադրական ընթացքովը։

Վսեմ. Ստեփան փաշա.—Նուրեան էֆէնտիի Վարչութեան գործոց վրայ ցաւ եւ հրճուանք միանգամայն կ'արտայայտուի. բայց ես՝ իմ մասիս՝ չեմ ուզեր քննել անոր բոլոր արարքն ու գործառնութիւններն որոց տեղեկագիրը կարդացի, այլ պիտի ճշդեմ միակ կէտ մը որ իմ վրաս մեծ ազդեցութիւն ունեցած է, ըսել կուզեմ կաթողիկոսական խնդիրը։ Ազգ. Ժողովս այն ժամանակի դժբաղդ պարագայից մէջ ընդ երկար տատանելէ յետոյ, տեսնելով որ այս ու այն կողմէ զանազան միջամտութիւնք կը լինին, վճռեց ճշմարիտ ճանչնալ Մակար Սրբազանի կաթողիկոսութիւնը։ Արդ, միթէ Վարչութեան պարտականութիւնը չէ՞ր սոյն որոշումն հաղորդել Նորընտիր Հայրապետին, ըսելով թէ Թուրքիոյ Հայոց Ազգ. Ժողովն բացառաբար ճանչցաւ զՁեր Սրբազնութիւն, Դուք զմեզ օրհնեցէ՛ք ու մենք ալ զՁեզ ընդունինք։ Բայց այս կենսական զեկոյցը չ'եղաւ բնաւ Կեդր. Վարչութեան կողմէ, և տեսանք որ կոնդակներ ու օրհնութեան գրեր ղրկուեցան հետզհետէ և յարաբերութիւնք հաստատուեցան այն եղանակաւ իբր թէ այս տեսակ որոշում մը տրուած չլինէր։ Նոյն իսկ լսեցինք որ Նորընտիր Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրը՝ որ իր վանական առանձնացեալ կենաց մէջ գուցէ ոչ այնքան իրազեկ էր այս պարագայից և մանրամասնութեանց, դեռ Պոլիս չհասած կը սկսէր ըսել թէ «ահա կը մերձենամ հայրապետական աթոռին», և ի ժամանելն՝ թէ «համարապարտ եմ առ Հայրապետն Ամենայն Հայոց, և այլն»։ Բայց ո՞վ կըսէ թէ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքն համարապարտ է առ Կաթողիկոսն։ Վերջապէս, առանց ծանրանալու այս պարագայից վրայ, կը կրկնեմ թէ մեծագոյն թերութիւնը զոր կը տեսնեմ Քաղաքական Ժողովին վրայ, «բացառաբար ընդունելութեան» որոշումն չհաղորդել էր։

Գալով ընդհանուր համարատուութեան 23 տարիէ ի վեր առաջին անգամն է, կարծեմ, որ Վարչութեան մը կողմէ համարատուութիւն մը կը մատուցուի և Ազգ. Ժողովոյ մէջ կը քննուի այն. այս պարագայն գոհացուցիչ է, սակայն այսօր չունինք մեզ դէմ գէթ մի անգամ Նախորդ վարչութեան որ եղած քննադատութիւնները լաւ ու պատասխանէ։ Ատենապետաց Դիւանը մեզ կը բերէ շնորհակալութեան առաջարկ, անշուշտ իբր բարոյական վարձատրութիւն մը, յայտնելու ենք այդ շնորհակալութիւնը, սակայն նախորդ Վարչութիւնը նախ պէտք է դայ Ազգ. Ժողովին և ուզուած բացատրութիւնները տայ։ Դժուարին է արդարեւ երկու տարի աշխատելէ յետոյ, գալ իր գործոց համարը տալ այս տեղ. այլ ի՞նչ կրնանք ընել, երբ հարկն այսպէս կը պահանջէ. զայս կանխատեսելով էր որ ժամանակաւ առաջարկած էի որ Վարչութիւնք պարտաւոր լինին իւրաքանչիւր խնդրոյ վրայ իրենց բռնած ընթացքն ու կատարած աշխատութիւնն Ազգ. Ժողովին տեղեկագրել, «Սպիտակ տետրակով» խնդիրն ի կենդանութեան եղած ժամանակ, փոխանակ այսպէս երկու տարի վերջն համարատուութիւն մը հրատարակելու որ ապարդիւն կը մնայ. բայց այդ չըլլալէն զատ, հարցման և հօրցաղնդման դրութիւնն իսկ, որ կը գործադրուէր, այս ժողովոյս մէջէն վերցաւ նախորդ վարչութեան օրով։

Ուստի, եզրակացնելով, կ'ըսեմ թէ նոյն իսկ ի յարգանս արժանապատուութեան անոնց որոց պիտի տանք մեր շնորհակալութեան քուէն, պէտք է միանգամ լսենք զանոնք, քանի որ չըսեմ ուրիշ բան՝ գէթ թերութիւնք կը նշմարուին անոնց ընթացից մէջ և քանի որ, իրենց տալիք բացատրութեամբք, գուցէ փարատին մոլար հասկացողութիւնք, եթէ կան։

Յ. էֆ. Գօթչէն.—Լսեցի իմ պատուարժան պաշտօնակցացս դիտողութիւններն ի մասին նախորդ Քաղ. Ժողովոյ համարատուութեան, դիտողութիւններ՝ որոց մէկ մասին համամիտ եմ. բայց արդարութեան պարտք մը կատարելու համար կը փութամ ըսել թէ Նախորդ Քաղ. Ժողովը բնաւ արգելք չէ յարուցած կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ գործունէութեան դէմ. այս մասին քանիցս եղած հարցմանց նախորդ Ս. Պատրիարքը պատասխանեց թէ ժամանակը չէ եկած այդ խնդրոյն վրայ տեղեկութիւն տալու յատենի ժողովոյ։

Ես մասնաւորապէս ցաւալի կը գտնեմ նախորդ վարչութեան մէկ արարքը զոր պիտի պարզեմ։ Սուրէնեան էֆ. տուրք բաշխման վրայ խօսելով, քննադատեց Նուրեան էֆ.ի Քաղ. Ժողովն. այլ որքա՛ն աւելի ծանր պատասխանատուութեան մը ներքեւ կը մնայ այն, երբ մտածենք թէ աւելին ալ ըրաւ, նոր տուրք մը սահմանելով, տուրք մը՝ ազգ. գրականութեան վրայ, դասագրոց վրայ։ Խնդիրը տուրք քանակութեան վրայ չէ, այլ սկզբանը վրայ. երեսփոխանական ժողովոյ մը առջեւ 1 դահեկանի և 5000 դահեկանի տուրքն հաւասար են, կարեւորն առանց իբր որոշման տուրքի մը հաստատուիլն է։ Երբ կայս. կառավարութիւնը իր կրթական տուրքը 10էն 3ի կ'իջեցունէ, ցաւալի է տեսնել որ մեր նախորդ վարչութիւնը նոր տուրքեր հաստատած է ի վնաս համեստ հեղինակաց, Պատրիարքարանի մէջ մի քանի պաշտօնեայ աւելի պահելու համար։ Երբ Սահմանդրական այսպիսի մեծ իրաւունք մը կ'առնուի մեր ձեռքէն, ուրեմն մեզ կը մնայ միայն Պատրիարք և կաթողիկոս ընտրել . . . բայց ո՛չ. իրաւ կաթողիկոս ալ չենք կրնար ընտրել.— և երկու տարին մի անգամ շնորհակալութեան քուէ տալ։ Սիմոն պէյի նախկին Վարչութեան օրով պատիւ ունենալով անդամակցել Ուսումնական Խորհրդոյ, կրթական օրինաց ընդարձակ ծրագիր մը պատրաստած էի որ այդ Վարչութեան վերջին նստին մէջ պիտի վաւերացուէր, սակայն ո՛ր և է կերպով տեղի չունեցաւ այս։ Ուստի Ս. Պատրիարքին ներկայացուցինք այդ ծրագիրն և որոշուեցաւ Ազգ. Ժողովոյն ներկայել զայն, Սակայն Նուրեան էֆ.ի Վարչութիւնը կազմուելէն յետոյ, խնդիրը նոր Ուսումնական Խորհրդին յանձնուեցաւ և օրին մէկը, չգիտենք ինչպէ՛ս, տեսանք որ կրթական հրահանգ մը հրատարակուեր է։ Այս ընթացք ապօրէն է, տեա՛րք, ազգ. տուրք մը հաստատել առանց ընդհանուր ժողովոյ հաւանութեան, կրթական օրէնք հաստատել՝ նոյնպէս առանց այս ժողովոյս վաւերացման, չէ կարելի. և այս կէտը լուրջ ուշադրութեան արժանի է։

Այս առարկութիւններէ յետոյ, խօսից կարգն սպառած և ժողովոյ փակման ժամը մօտեցած լինելով, կարծեաց փոխանակութիւնք եղան տրուելիք որոշման վրայ և թէպէտ ոմանք առաջարկեցին որ Վսեմ. Նուրեան էֆէնտիի Վարչութիւնը Մայր Դիւանի կողմէ հրաւիրուի ի բացատրութիւն, սակայն Վսեմ. Ստեփան փաշա սոյն առաջարկի բարեփոխութիւն մը ներկայեց, որ է հետեւեալը.

«Ազգային Ժողովը կ'առկախէ իր տալիք որոշումն ի մասին համարատուութեան նախորդ Վարչութեան, մինչեւ որ լսէ այդ Վարչութեան բացատրութիւնները։»

Սոյն բանաձեւ ընդունուելով միաձայնութեամբ, ատեանը փակուեցաւ ժամ 10 ին, յաջորդ նիստն 8 օրէն գումարելու որոշմամբ։

(*) Այս պահուս, Քաղաքական Ժողովոյ Վսեմ. Ատենապետ պէյն և Վսեմ. Նուրեան էֆէնտի մեկնած էին ժողովարանէն։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԱՇՏԻՇԱՏԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅՆ

Սկիւտարու Ս. Խաչ դպրոցի ուսուցիչներէն և ուսանողներէն հանգանակուած է 150 դահեկան՝ Մեծ. Տեառն Ցակոբ էֆ. Խոճիկեանի ձեռօք։

ԱԶԳ-ՔՆԱՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Կը խնդրուի Քնարի անդամներէն որ ամբողջովին ներկայ գտնուին յառաջիկայ երկուշաբթի երեկոյ յԱզգ. Արհեստանոց Բերայի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ Գ. ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻ

[illegible]

Կրկին անգամ շնորհակալութիւնս յայտնելով ազգայնոցս ինձ ըրած պատւոյն Մնամ երախտապարտ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻ

20 դեկտ. 1888

Թէոդոսիա

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԼԷՅԼԷԻ ՌԷՂԱՅԻԲ

Լէյլէի Րէղայիպ, այսինքն Իսլամաց մարգարէի մօր յղութեան տօնին առթիւ երէկ բոլոր նախարարք և զինուորական, կրօնական ու քաղաքային բարձրաստիճան պաշտօնեայք կայս. պալատ գնացին և իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելով, երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի միջոցաւ արժանացան Վեհ. Սուլթանի մեծարանաց։

ԵՐԵԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ Մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանն հանդիսաւոր կերպիւ նոյն մզկիթը գնաց և միջօրէի աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Այն օտարազգեաց մէջ, որք Սէլամլըքի արարողութիւնը դիտելու համար ճէպը Հիւմայունի պաշտօնատունը կը գտնուէին, կը նշմարուէին պելճիական դեսպանատան առաջին թարգմանը, պապական նուիրակը, Հանրային Պարտուց վարչական ժողովոյ նախագահ Պ. Օպարէ և այլ և այլ օտարազգի գրօսաշրջիկներ։ Վեհ. Սուլթանի սենեկապետներէ մին այդ պաշտօնատունը գնաց և յանուն Ն. Վեհափառութեան հարկ եղած մեծարանքները մատոյց պապական նուիրակ Տ. Պօնէթիի։

* *

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ պելճիական դեսպան Պ. Պօչկրավ իւր առաջին թարգմանին հետ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Ապահովութեան սնտուկէն վերջերս տեղի ունեցած 560 ոսկւոյ չափ գումարի մը գողութեան դէպքն և այս մասին Փափազեան Պետրոս էֆէնտիի կողմանէ Սնտուկին տնօրէն Սիւլէյման էֆէնտիի և ուրիշ անձանց դէմ բացած դատը ծանօթ է Արեւելքի ընթերցողաց։

Գոհութեամբ կը տեղեկանանք թէ գողցուած ստակն ամբողջովին գտնուած է երէկ, բաւական հետաքրքրաշարժ պարագայից մէջ։ Սիւլէյման էֆէնտիի հրամանաւ երկաթեայ սնտուկի մը փոխադրութեան համար հայ գաբբին մը կը կոչուի, և սնտուկը իւր փորոքէն հանելու ժամանակ, փորոքին մէկ անկիւնէն կը գտնուի 560 ոսկւոյ երկու պարկեր։ Անմիջապէս տեղեկութիւն կը տրուի ոստիկանութեան, որ կուգայ կը կնքէ պարկերն և հարկ եղած օրինական գործողութիւնները կը կատարէ։ Զարմանալի կէտն այն է որ Փափազեան Պետրոս էֆէնտիի դրադարանէն գողցուած 560 ոսկւոյ գումարին 60 ոսկին կէս և քառորդ ոսկիներէ կը բաղկանար, մինչդեռ գտնուած երկու պարկերու մէջ այդ գումարն ամբողջ ոսկիներէ կը բաղկանայ։

Պետրոս էֆէնտի, գողօնին երևան ելնելէն գոհ չմնալով, աւելի եւս եռանդեամբ յառաջ կը վարէ իւր դատը։

* *

Վերջին պահուն կ'իմանանք թէ Ապահովութեան Սնտուկին մէջ 1000 ոսկւոյ նոր գողութիւն մը տեղի ունեցեր է երէկ։

ԲԱԹԱՆԹԻ ՏՈՒՐՔԸ

Ելմտական նախարարութիւնը Բաթանթի տուրց առթիւ հրահանգ մ'ուղղելով բացատրած է նոյն օրինաց ինչ ինչ կէտերը։

Ըստ այսմ, անոնք որք զինուորական պիտոյքներ կը հայթայթեն, ոչխարաց մեծաքանակ առեւտուրով կ'զբաղին, մանիֆաթուրայի, բուրդի, իւղի ու այլ ապրանաց թէ՛ առանձին

[illegible]

վճարել վարձքին հարիւրին երեքին հաշուով։ Եթէ արհեստաւորի մը ի գործ դրած արհեստը բազմածիւղ և կարեւոր լինի, յայնժամ իբրեւ վաճառական պիտի նկատուի և ըստ այնմ տուրք պիտի վճարէ։ Ճամբորդներ փոխադրող ծիապանաց տուրքն եւս պիտի որոշուի իրենց իւրաքանչիւր անասնոյն համար ենթադրեալ տարեկան վարձքի հարիւրին երեքէն։ Իսկ անոնք որք քարահանքներ կը բանեցընեն, կամ կիր, աղիւս և կղմինտր կը կը պատրաստեն և կամ կը վաճառեն, իրենց գործառնութեանց աստիճանին համաձայն կա՛մ իբրեւ վաճառական և կա՛մ իբրեւ արհեստաւոր պիտի նկատուին և ըստ այնմ պիտի վճարեն Բաթանթի տուրքը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ցայտնի է թէ երբ նորընտիր նախագահ մը իշխանութեան գլուխը կ'անցնի ի Միացեալ Նահանգս, օտար երկրաց մէջ գտնուող բոլոր ամերիկեան դեսպանները կը փոխուին։ Ըստ այսմ, ստոյգ աղբիւրէ իմացուած է թէ մայրաքաղաքիս ամերիկեան դեսպան պիտի անուանուի, փոխանակ Պ. Շդրաուսի, զօրավար Վալլէյս, որ արդէն այս պաշտօնը վարած է Պ. Կարֆիլտի օրով։

ԼԷՏԻ ՀՈՒԱՅԴ

Անգլիոյ դեսպանուհւոյն առողջական վիճակի մասին երէկ առաւօտ հրատարակեալ բժշկական ցուցակը գոհացուցիչ է։ Ցուցակը գրուած է ասպէս.

Նպաստաւոր վիճակը կը շարունակէ, թէեւ վտանգի շրջանն անցած չէ դեռ։ Այս առաւօտեան բարեխառնութիւնն է 37.1, բազկերակը 80։

(Տօքթ.) Ռ. ՍԱՌԷԼ

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Մախսուսէի վարչութիւնը, բացի այն շոգենաւէն զոր յանձնարարած էր յԱնգլիա, ուրիշ շոգենաւի մը շինութեան եւս ապսպրած է։ Ասոնցմէ մին մարտի վերջերն և միւսն ալ մայիսի սկիզբը մայրաքաղաքս պիտի բերուին։

Մախսուսէի վարչութիւնը նոյնպէս որոշած է թէ այս և թէ՛ արդէն գտնուած շոգենաւներու սրահներն ու սենեակներն ելեկտրական լապտերներով լուսաւորել։

ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅՔ

Օտար ապրանաց մաքսատան մթերանոցի պաշտօնեայներէն Մահմուտ էֆէնտի, որ մթերանոցին համար գանձեալ տուրքէն գումար մը իւրացուցած էր, Պետական Խորհրդոյ Նախնական ատենին առջեւ դատուելով եռամսեայ բանտարկութեան և վեց ամիս պաշտօնէ զրկուելու դատապարտուեցաւ։

Սկիւտարի Պուլկուրլու մզկիթին իմամ Խալիլ էֆէնտի, որ առանց արտօնութեան զինուորականի մը ամուսնութիւնը կատարած էր, Պետական Խորհրդոյ Նախնական ատենին առջեւ դատուելով 25 ղրուշ տուգանաց եւ դատարանի ծախուց վճարման դատապարտուեցաւ։

Էշրէֆ և Թահիր անուն ոստիկանք, որք Սթէֆանի անուն մարդ մը ծեծած էին, պատժական ատենին առջեւ դատուելով իւրաքանչիւրը քսան օրուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։

ԷՎԳԱՖԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅՔ Ի ԳԱՒԱՌՍ

Կայս. հրամանաւ Վանայ Էվգաֆի հաշուակալի պաշտօնը տնօրէնի վերածուած է։

—Տէրսիմի գաւառին մէջ եւս ի նորոյ Էվգաֆի վարչութիւն մը կազմուած է։

ԱՌՋԱՌԱՅ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Նիկոմիդիոյ և Շիլէի շրջակայքը երեւան ելած պաճարախտն (peste bovine) որ բազմաթիւ աշխառայ կորստեան պատճառ եղած էր, բոլորովին անհետացած է։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ Ի ԹԷԹՐՈՆԻՍ

Բաջածանօթ դաշնակահար Տէլլա Սուտա պէյ մարտ 18ի երեկոյեան օրը երեկոյեան ժամ 9 1/2ին (Ր. Ե.) նուագահանդէս մը պիտի տայ Թէւթօնիայի սրահին մէջ։ Բարիզի երաժշտանոցին աշակերտ Ազն. Տիկին Այվազեան, Օրիորդ Գոլլարօ, Պ. Տէլլա Թօլլա եւ ջութակահար մը՛ իրենց աջակցութիւնը պիտի շնորհեն այս երաժշտական երեկոյթին որ անշուշտ մեծ յաջողութիւն ունենայ։

—Կ'իմանանք թէ ի մօտոյ գործական և ձայնական մեծ նուագահանդէս մը պիտի տրուի Պարսից դեսպանատան մէջ ի նպաստ պարսկական Տէզխօտն-է-Իրանիի դպրոցին։

—Զօրեքշաբթի գիշեր ի Պոլիս Եէնի-Ճամի հովանոցի խանութ մը գողեր մտնելով, 20 ոսկւոյ արժողութեամբ ապրանք յափշտակեր են։

—Ծանուցած էինք թէ ոստիկանութիւնն յաջողած էր ձերբակալել գողերու խումբ մը, որոց տուներուն մէջ խուզարկութիւնք կատարուելով այլ և այլ գողօններ երեւան ելած էին։ Քննութիւնն ապացուցած լինելով թէ ուրիշ գողօններ զրկուած էին ի Տաբըճա, քանի մը ոստիկաններ զրկուելան անդ և յաջողեցան Զօլաք-օղլու Մէհմէտ անուն մարդու մը տան մէջ գտնել մեծ քանակութեամբ գողօնի ապրանք։

—Կը ծանուցուի թէ կայսերական կառավարութիւնը վերջերս մեծ քանակութեամբ վառօդ ապսպրեր է ի Գերմանիա, Ֆրամփի զինադործարանին միջոցաւ։

—Խրիստաքի էֆէնտի Զօղրաֆոս Բարիզէն մայրաքաղաքիս Ցունաց Էւտէօ երաժշտական ընկերութեան նուիրեր է խաւաքի ագեւոր մեծ դաշնամուր մը, ընկերութեան նուագահանդէսներուն համար։

—Նախընթաց օր երկզուգաթինաւակ մը, որ Էմին Էօնիւէն բանջարեղէն բարձած Գասըմփաշա կ'երթար, օդին սաստկութենէն կղզիներու բացերն ինկաւ և ալեաց վրայ տատանելով ընկղմելու վրայ էր, երբ անտի անցնող Մախսուսէի շոգենաւ մը օգնութեան փութայ և նաւավարներն ազատելով նաւակն ալ ցամաքին մօտեցուց։

—Պէօյիւքտէրէի ոստիկանութիւնը տեղեկանալով որ դրամարկղ կոտրող Եէրասիմօ անուն գող մը նոյն գիւղին մէջ իւր կնոջ հետ տուն մը կը բնակի, ձերբակալեց և Պէշիքթաշի ոստիկանատունը զրկեց։

—Մայրաքաղաքիս ամերիկեան դեսպան Պ. Շդրաուս, որ մէկ քանի օր առաջ Պիրէոն գնացած էր, երէկ ասա ժամանեց։

—Թուրք լրագիրք ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն Գարաքէօյի կամուրջին կղզիներու նաւամատոյցին վրայ գտնուած սրճարանին համար, որ, կ'ըսեն, կատարեալ խաղարան մը դարձած է։

—Նէօյորքի արտօնատէր Պ. Վոււթիրաս, որ մէկ քանի օր առաջ Պիրէոն ուղեւորած էր, երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց։

—Ոստիկանութեան պաշտօնեայք անցեալ օր ի Պոլիս Սիւլէյմանիյէ թաղը Շէյխ-Իւլ-Իսլամի Դրան պաշտօնեաներէ միոյն տունը խուզարկելով գողցուած ապրանքներ գտան։ Այս ապրանքներ տան տիրոջ որդւոյն կողմէ ի Վէզնէճիլէր Տօլապ փողոցի հրդեհի պահուն գողցուած էին։

—Սիպիրեական կարագի կշիռ, որ 15 ղրուշ էր, մէկ քանի օրէ ի վեր 13 ղրուշի իջած է։ Ասոր պատճառ կը համարուի կայս. կառավարութեան այն տնօրինութիւնն որով այլ և այլ միջոցներ ձեռք առնուած էին Թուրքիոյ կարագներուն պատրաստութեան եղանակը բարւոքելու համար։

—Սիւէզի հելլենական փոխ հիւպատոս անուանուած է Պ. Բանասի, որոյ պաշտօնը վաւերացուած է Բ. Դրան կողմէ։

—Մախսուսէի Բօղազ Փօյթ շոգենաւը նախընթաց օր առաջին անգամ լինելով Թրիէսթէ ուղեւորեցաւ ճամբորդներով և ապրանքներով։

—Կեսարիոյ բանտին նորոգութիւնը որոշուած լինելով շինութիւնք պիտի սկսին ի մօտոյ։

—Ց'Օտեսա հրատարակեալ Լէպերթէօ լրագրոյ ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեցաւ։

Ա.Զ.Դ.

Ս. Կարապետ եկեղեցւոյս վաղֆէն՝ Իւսկ. Նոր-Թաղ Մէքթէպ փողոց 4. 6 և 8 թիւ միմեանց յարակից 645 կանգուն երեք գետինները, երկիցս անգամ աճուրդի դրուելով, 100 օսմանեան ոսկւոյ գնոյն յանգած են։

Արդ՝ թուականէս սկսեալ 12 օրեայ պայմանաժամաւ վերջին աճուրդն պիտի կատարուի ի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ, եւ ամսոյս 26 ին կիւրակէ օրն ի ժամ 5 վերջնական առաւելութիւնն տեղի պիտի ունենայ, եւ ըստ այնմ նոյն գետինները պիտի վաճառուին իրենց վերջին գնովն։

Այս անգամ աճուրդի մասնակցողք պարտին 100 ին 5 առաւելադրութիւն ընել։ 335

15 փետրուար 1889 2—3

ՈՒԻԼԵԱՄ ԵՒ ՏԻՐԱՆ

ԿԱՄ ՄԱՆԱՒԱՆԴ

ՏԻՐԱՆ ԵՒ ՈՒԻԼԵԱՄ

Մի քանի օրէ ի վեր Բերայի եւ Ղալաթիայի պատերուն վրայ փակցուած կը տեսնուէին ահագին յայտարարութիւններ կանաչ թուղթի վրայ, — կանաչ՝ նշանակ յոյսի (եթէ ոչ հաւատքի։) Այդ յայտարարութիւններն ի ձայն փողոյ եւ թմբկի կը ծանուցանէին համայն Պոլսոյ թէ՝ գնդամուղի (պիլլարտօ) հռչակաւորն Բրօֆէսօր Ուիլեէմ, աշխարհիս ամենէն արտակարգ եւ ամենէն ճարտար գնդամուղ խաղացողն պիտի տայ արուեստագիտական մեծ երեկոյթ մը (փետր. 24, մարտ 8) ի թատրոն Վէրտիի, տասըն վայրկենի մէջ 500 քարամփօլած ընելու ծրագրով։ Ծրագիրը բաժնուած էր չորս մասերու. եւ միանգամայն, իբր 5րդ մաս, պատասխանելու համար «Հայու մը», Տիրան Գասէբեանի, զինքն, Ուիլեամի, ի հրապարակ ձայնելուն։ Պ. Ուիլեամ ինքզինքը Պ. Տիրանի տրամադրութեան ներքեւ կը դնէր՝ 1000 կէտով խաղի մը համար եւ կ'աւելցնէր.

«Ձեզ ցոյց տալու վայրկեանն հասած է. ինքզինքնիս չծածկե՛նք»։

Եւ յետոյ, դարձեալ նոյն յայտարարութիւնը կ'ըսէ.

«Պ. Տիրան պիտի հռչակուի ԱՐԵ-«ՒԵԼԵԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆ և եթէ յաղթական ելէ, Փարիզի, Նիւ-Եորքի և Շիկաքօի լրագիրներն անոր անունը «պիտի ապահովեն պատուաւոր տեղ «մը գնդամուղի աղնուական խաղի «տարեգրութեանց մէջ։ Արդէն երկու «կողմանէ մեծամեծ գրաւներ գրուած «են։

«Այս երեկոյթն որ Պոլսոյ մէջ դարագլուխ պիտի կազմէ, հաճոյալիր «յուզումներ կը պատրաստէ գնդամու-«ղի սիրահարներուն։

«Մուտքը մէկ մեճիտ։»

Ըստ ազդարարութեան, երէկ իրիկուն ժամ 8 1/2ին (Ր. Ե.) ամէն ազգէ խուռներամ բազմութիւն դրաւած էր Վէրտիի սրահը։ Ամէն ոք տենդոտ անհամբերութեամբ կ'սպասէր պայքարի ժամուն, և աստ անդ գրաւներ կը կազմուէին։ Ժամ 9 1/2ին Պ. Ուիլեամ սկսաւ խաղն և 15-16 քառամփօլած ըրաւ. յետոյ կարգը եկաւ Տիրան էֆէնտիի որ առաջին սէրիին ըրաւ 85։ Կռիւն այսպէս շարունակուեցաւ, մեծ համեմատութեամբ. ժամ մը յետոյ Տիրան էֆէնտի հասած էր 630 քառամփօլի, մինչդեռ Պ. Ուիլեամ մնացած էր 240ի վրայ։ Այս միջոցին ներկայք ուզեցին խաղն մնացեալ մասն յետաձգել այս գիշերուան, սակայն Պ. Ուիլեամի առաջման վրայ՝ Տիրան էֆէնտի վերստին ձեռք առաւ ճիպոտը և ժամ մը յետոյ յաղթական կը հանէր որոշեալ հազար քառամփօլին, մինչդեռ Պ. Ուիլեամ հազիւ հասած էր 520ի։ Այս պահուն անհնար է նկարագրել ներկայից յուզումը։ Բոլոր բերաններ կեցցէ կը գոչէին հայազգի ճարտար խաղացողին, որ համեստութեամբ չէր գիտեր ինչպէս պատասխանել այսքան եռանդալից ցոյցերու, որոց կը մասնակցէին ո՛չ միայն Հայերն այլ և Ցոյները, Ֆրանսացիք և ներկայ բոլոր օտարազգիք։

Ի վերջոյ ներկայից մեծ մասը ցընծութեան ցոյցերով ուղեկցեցին զՏիրան էֆէնտի և խնջոյք մը տուին նոյն մերձաւոր գրօսարանի մը մէջ, մինչ Ֆրանսային կծիկը դրած էր խոհեմութեամբ և այս պահուս Սիրքէճիի կայարանը կը գտնուի թերեւս։

Այս առթիւ հարկ է յաւելուլ թէ ազդարարութեան մէջ Տիրան էֆէնտիի տրուած Գասէբեան մականունը մտացածին է։ Տիրան էֆէնտի միշտ կը կրէ իր Հովուեան մականունը։ Զ'մոռնանք նաեւ թէ մինչդեռ Տիրան էֆէնտի ուրիշ տանէն մինչեւ 170 քառամփօլած ըրած է մէկ սէրիի մէջ, այս անգամ գնդամուղի սեղանը Պ. Ուիլեամի կողմէ ընտրուած և անդ բերուած ըլլալով, մինչեւ 90 քառամփօլած միայն ըրաւ մէկ սէրիի մէջ, մինչդեռ հակառակորդը 32 էն աւելին չկրցաւ ընել իր սեղանին վրայ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Լոնտոն, 8 մարտ

Կը հաւաստեն թէ արմատականները սաստիկ ընդդիմութիւն պիտի ընեն այն օրինական ծրագրոյն, որ կը վերաբերի 21 միլիոն անգլ. ոսկւոյ արժէքով 70 նոր մարտանաւուց շինութեան և զոր երէկ Երեսփոխանաց ժողովոյն մատոյց ծովային գործոց նախարար Լորտ Կ. Համիլդըն։ Արմատականք կը յուսան որ Պ. Կլատսթոն պիտի վարէ ընդդիմութիւնը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

Ղալաթիա, 25 փետրվար

Դոհէկտն

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)	110 3/8
3 » » » (վճռ. կնկն)	110 92 1/4
3 » Բարիզի » (պանքայի)	22 90
» » » (վճռ. կնկն)	22 82 1/2

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Պ. Սէրի	17	7
Պօրսային գոց. ելէն վերջը »	17	8
Բերայի մէջ »	—	—
Այսաւօտուն բացուեցաւ »	17	9
Կէս օրին »	17	9

ԽՕԹԻՒՐԱՋԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	43	15
Այս առաւօտ	43	30
Կէս օր	43	30

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A. Սէրի	27	30
»	B. »	16	5
»	C. »	17	9

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Օսմանեան Պանքա (Պանքա Օթօմանը Ճէնէրալ)…	Անգլ. Լր.	4	28
Քրէտի Ճէնէրալ…	Օսմ. »	9	13
Պանք տը Գօնս…	» »	7	27
Ասս. Շօմէն է վաչեօր…	» »	4	37
Թրամուէյ…	» »	487 1/2	
Թումպէլի եր. ընկերութիւն…	Ֆր.	48	37 1/2
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	—	—
Բաժնեթուղթ Լավրիօնի…	»	110	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի…	ղրշ.	100	
20 Ֆրանքնոց…	»	88	3
Անգլիական ոսկի…	»	110	36
Իմբէրիալ…	»	9:	
Փրիմիյէ…	»	51	15
Բուսլի Մէճիտիյէ…	»	8	46
» արծաթ…	»	77	20
Մեծ. արծաթ. (տալլը)…	»	108	26
Վեցնոց…	»	103	30
Հինգնոց…	»	103	30
Մեթալիք…	»	103	
Թասֆիյէ…	»	8	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՕՐՍԱ

Լոնտոն, 8 Մարտ ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	97 15/16
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ	15 1/4
» » » գոցուեցաւ	15 7/16
» » » Ա. …	27 1/4
» » » Բ. …	16
» » » Գ. …	15
Օթօման 1871 …	87
Փոխառութիւն 1877 …	99 1/4
Պանք Օթօման …	11 1/4
Ռուսական փոխառ. 1873 …	101 5/8
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ …	85 7/8
» առանձ. բրիվիլէժիէ …	102 1/2
Տայրա Սանիէ …	80 7/8
Տօմէնիալ փոխառ. Ռօչիլտ …	101 5/8
Հունգարական չարատթուղթ 4 % …	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ …	25 536

Վիէննա, 8 Մարտ ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ …	122
Օսմանեան երկաթուղի …	— —

Բարիզ, 8 Մարտ ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 % …	104 30
» » 3 % …	84 35
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	16 65
» » » գոցուեցաւ	15 60
» » » Բ. …	16 10
» » » Գ. …	16
Օսմանեան երկաթուղի …	48 25
» Լէժիի ժամնեթուղթք …	— —
Պանք Օթօման …	535
Գրէտի Լիօնէ …	673 50
» Ֆօնսիէ …	1342 50
Բաժնետոմս Լիօնի …	1330
Սուէզի ջրանցք …	2230
Ռուսական 5 % 1877 ի …	102 1/4
Իտալական Ռանթ …	95 60
Սպանիական արտաքին …	75 1/8
Եգիպտական միացեալ …	433 75
Բրիօրիթէ Թիւրք …	410
Հունգարական 5 % …	440
Չէք Լոնտրայի վրայ …	25 34

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՕՐՍ

Բարիզ, 8 Մարտ ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 1/2 % …	85 03 3/4
Օսմանեան քօնսօլիտէ …	15 80
Եգիպտական …	440

ՏՕՔԹԷՕՐ Տ. ՊԱՊԱԵԱՆ

Մանկաբարձ եւ մասնագէտ բժիշկ կանանց տղայոց եւ ծննդական գործարանաց վերաբերեալ ամէն տեսակ հիւանդութեանց, որ ի Փարիզ մասնաւոր հիւանդանոցաց մէջ փորձառութեամբ կատարելագործած է իւր արհեստը, կը գտնուի ամէն օր մինչեւ կէս օր Գասը-փաշա Մօստա ճաատէսի Անթիփայի դեղարանին դիմաց 87 թիւ իւր բնակարանը և կէս օրէն վերջը մինչեւ ժամը 11, ի դիւրութիւն իւր յաճախորդաց, Գալաթայ մեծ փողոց 157 թիւ հիւանդաց ընդունելութեան յատուկ տանը մէջ, ուր հինգշաբթի օր կարօտեալք ձրիաբար կը դարմանուի։

Պոլսոյ կողմի համար ճիշդ կէս օրին, դիմաց կամուրջի գլուխ, Քիւչիւքեան եղբարց դեղարանն։ 15 28—30

ՍԳՄՏԻ ՄՕՐԻԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Միլան, 26 սեպտեմբեր 1885

Պարոնայք Սգոդ և Պօուն,

Սգոդի օշարակը գործածութեան մէջ սաստ չհանել զինքը բաղկացնող նիւթերուն առաւելութիւնները։ Կ'երեւի իսկ թէ իրենց խառնուրդը, թէ՛ զոր երկուքն ալ առանձին ախորժաշամ կ'ընէ, կ'աւելցնէ նաեւ անոնց կազդուրիչ յատկութիւնները։

Այս պատրաստութիւնը լաւ տեղ մը գրաւելու արժանի է մանկանց հիւանդութեանց մէջ։

ՏՐ. ԿԱՅԴԱՆՕ ՍԴՐԱՄՊԻՕ

[illegible]

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՓՈՔՐԻԿ

ԸՍՏ ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ԳԻՆ, ԱԶՆԻՒ ԼՈԹԱԿԱԶՄ 3 ԴԱՀ.

ՆՈՅՆ ԸՆՏԻՐ ՈՍԿԵԶՕԾ 4 ԴԱՀ.

174 երեսներէ բաղկացեալ այս Աղօթագիրքը կը պարունակէ առաւօտու, ի ժամու Ս. Պատարագի եւ ի գիշերի բոլոր աղօթքներն, գորս կը զարդարեն 52 պատկերներ պատշաճապէս յարմարցուած։ 142

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

40 ԱՌ 100 ԶԵՂՉՈՎ

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պ. ԺՕԶԷՖ ՌՕՍԻ, դերձակ-վաճառական Բերա, Մեծ փողոց, Թ. 497, ի վաճառ հանած է.

Փետրուար 1 էն 30 մարտ

Եղանակին վերջաւորութեան պատճառաւ, իւր վաճառատան մէջ գտնուած ապրանքները, հարթ չուխայ, նորաձեւութեան վերաբերեալ կերպասեղէնք՝ ձմեռնային և գարնային հանդերձեղինաց համար, Բարիզու եւ Լոնտոնի լաւագոյն գործարաններէն բերուած։

Ընդհանուր փոխառում չկայ

Ցանձնարարեալ եւ չափն առնուած ամէն կերպ հագուստներու, գներն իւրաքանչիւր ապրանքի վրայ նշանակեալ։ Պարզ այցելութիւն մը բաւական է ուրեմն հաստատելու համար սովորական գնոց վրայ 40 առ 100 զեղչին կարեւորութիւնն եւ ճշդութիւնը։ 54 15—20

Ի Լ Ա Ն

Շիրքէթի Խայրիյէ վաբօրլէրինին քանվէ օճաքլէրի ալին իւչ իւզ պէշ սէնէսի մարտը իպթիտասընտան չուպաթ ղայէթինէ գատար պիր սէնէլիք օլմագ իւզրէ պիւլ միւզայէտէ քէֆալէթը միւթէայէրէ վէ շէրայիթը լազըմէ իլէ մաքթուան իհալէ օլունաճաղընտան թալիպ օլանլըր բէնչշէնպիհ վէ բազար իրթէսի կիւնլէրի սահած տօգուզ բաադէլզէվալտէ Շիրքէթի մէզքիւրէ իտարէ մէճլիսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

24 չուպաթ 1889 1—5

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Սէլանիկ վէ ճիվարընտա պուլունան ասաքիրի Շահանէ իչիւն պիր սէնելիք օլմագ իւզրէ միւպայեա օլունաճագ օլան երզագըն կիւշթը կունէմ վէ գուզուներն պէհէր քիյօսը եւիզ օն իւչ, Սիթըմիջա բիրինճի ալթմըշ, Բուլմէլի թէբէէ նազըրըն իքի եւիզ էլլի, թուզ օն եէտի, սօղան օն պէշ, սաբունմաչէթ իքի եւիզ, սաարօն տօգսան սէքիզ, հալթայ իւչ, քէօմիւր օն, չալը եւիմի իքի, կեյահ օն, սամաին պէշ, կազ օթուզ, բադադը էլլի տօգուզ, բուղէնը պէյլի եւիզ եւիմի, չէքէր եէթմիշ պէշ, ֆասուլեա օթուզ տօգուզ, սիրքէ պէշ, զէյթուն տանէսի էլլի տօգուզ փարայա թալիպի էօհտէսինէ օլուպ չուպաթըն եւիմի սէքիզինճի կիւնիւ գարարը գաթիսի միւրէյէճէկլերինտէն իթասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

23 չուպաթ 1889 351

Նօ. 30 2—3

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Սէլանիք Ֆըրգայի ասկերիյէսի մէրքէզ վէ մէվագինտէ պուլունան ասաքիրի Շահանէ հայվանաթընըն պիր սէնէյի քէամիլէ զարֆընտա մուգթազի մուհիմմաթը մուլթազիմէյի իհթաէս թալիպ օլանլարըն նիհայէթ օն կիւնէ գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

23 չուպաթ 1889 352

Նօ. 31 2—3

ԺԱՆ ԲՍԱԼԹԻ | JEAN PSALTY

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1867ին

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

Վաճառատուն ի Բերա Գապրիստան փողոց Թաղապետ. պաշտօնատան դիմաց

Գործարան ի Գուլէգարու թիւ 657

Մասնաճիւղք Աղաճամի թիւ 127 և Գուլէգարու թիւ 659

Գիները խիստ աժան են

Ամէն տեսակ կարասիներ ննջարանի, սեղանատան, գրասենեկի և սրահներու ինչպէս նաեւ գրամատանց և վաճառականաց գրասենեակներու համար։ Կարասեաց հաստատուն կերպիւ պատրաստութեան համար չոր փայտեր կը գործածուին։ Ընկուզենիէ, վարդի փայտէ, ժանճէ և այլ տեսակ փայտերէ կիտուածներ կը շինուին։ Վաճառատան մէջ նոյնպէս կը գտնուին ամէն տեսակ գորգեր, վարագոյրներ, մահճակալներ, մեծ հայելիներ և կահաւորման յատուկ կերպասներ ու կարասիներ։

Ցանձնարարեալ կարասիք կարճ միջոցի մէջ շինուելով կը յանձնուին։ 300

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

96

ՆՕՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,243,127
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 1,932,350

ՆՕՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,421,200
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 946,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գծբենք ներկայացնել. նաև երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000　　ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ՇՔԱԴՐԱՄ

ԱՄԷՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՌԻՇԼԻԷՕԻ ԿԱՅԼԱԿՆԵՐ

Աֆրոդիտեան գրգռիչ դեղ (մարգարտաձեւ լուծելի քաքսիւլներով)

ՊՈՒՐԺՕՊԻ

Առաջնակարգ դեղագործ, մատակարար հիւանդանոցաց, Ռամպիւդօ փողոց, Բարիզ

Կատարելագործեալ ՌԻՇԼԻԷՕԻ ԿԱՅԼԱԿՆԵՐԸ գերազանց դարման են ամէն վաղահաս սպառման պարագայի մէջ. ձամ ցուած են իբր ծննդական գործարանաց ամենէն հզօր գրգռիչները. բաց աստի իւր փրկարար ազդեցութիւնը ստամոքսին վրայ՝ կազդուրիչ շարքին մէջ կը դնէ զինքը։

ՌԻՇԼԻԷՕԻ ԿԱՅԼԱԿՆԵՐԸ բնաւ վերաբերութիւն չունին մինչեւ հիմա գովաբանուած ամէն դեղերուն հետ որք վնասակար են։

Աֆրոդիտեան այս նոր դեղը կը ներկայացնենք ընդհանուրին ուշադրութեան իբր դեղ մը որուն ազդուութիւնն ապահով է և անվնասութիւնը բացարձակ։ [կարգաւ յայտարարութիւնը։]

Ի Թուրքիա ներկայացուցիչն է Ֆ. Պէլլիս, Ցինդըքլեան խան, Պոլիս։ Ի Կ. Պոլիս կեդրոնատեղին են Դեղարանք Տէլլա Սուտա, Ֆ. Աքլավօ, Բրիտանական, Քիւչիւքեան եղբարք և Անաստասիատէս ի Բերա. Թիթծօս, Տ. Աքէսթորիատէս և Ա. Գասդորիատէս ի Ղալաթիա. Տ. և Մ. Մէջիքի ի Պոլիս. Իգար եղբարք Յիզմիր. Հ. Խիւ, ի Սելանիկ։ 337

ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐԵԱՆ ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ, Նաք, Վէրք, Ուռեցք, Ցաւք, Կապոյտ հազ, Շնչարգելութիւն, Ստամոքսի ցաւ, Պճղութիւն, Աննախնութիւն բոլորովին կը բուժին ի ձեռն

ROB LECHAUX ի ԽՏԵՐՈՒ ՀԻՒԹԵՐՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Գրէսոն եւ կարմիր Սալսբառէյլ եւ Բոմատ Անդի Տարգուէօզ Լըշօ

Կեղծերէն զգուշանալու համար, բոլոր շիշերուն վրայ պահանջել ԻՒՆԻՕՆ ՏԸ ՖԱԲՐԻՔԱՆԻ կապոյտ կնիքը կրող երաշխաւորութեան երիզն և այս ստորագրութիւնը

ՁՐԻԱԲԱՐ կը ղրկուի հետաքրքրաշարժ տետրակ մը (35րդ տպագրութիւն) ՌՈԲ ԼԸՇՕԻ միջոցաւ արեան վերանորոգման վրայ։

ՊՈՐՏՕ—Դեղարան ՄԱՐԻՕ ԼԸՇՕ, Սէնդ-Քաթերին փողոց, 164—ՊՈՐՏՕ։ Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին են Տեարք Քիւչիւքեան եղբարք, Բերա և Պոլիս, Քասաբեան, 13, Պաղչէ-Գաբու. Պ. Կ. Վ. Ոնտիձիանօ և ընկ. 14, Սուլթան Համամ փողոց։ Ի Բերա՝ Քօնդըլաք եղբարք, Մեծ փողոց, 247. Ն. Թէոտորիտէս, Մեծ փողոց, 244։ Լօժէն Տէլլասուտա, Մեծ փողոց, 318։ 1697

ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ԶՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ

Ընդհանրապէս ճանչցուած է քաքաօներուն ամենէն ախորժահամն և լաւագոյնը։

Ի նկատի առնլով իւր ընտիր տեսակը, ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ԶՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ, թէպէտ ըստ երեւոյթին աւելի սուղ, իրօք աւելի աժան քան այսօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններ, այնպէս որ ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ԶՈՒՏ ՔԱՔԱՕԻ մէկ բաժակը՝ բաժակ մը թէյէ կամ խահուէէ աւելի չարժեր. այլ որովհետեւ այս քաքաօն գերազանցապէս սննդարար և դիւրամարս ըմպելի մ'է, իւր ծախսն իրօք շատ աւելի նուազ է։

Կը գտնուի մեծ դեղավաճառաց, նպարավաճառաց և անուշավաճառաց քով, թիթեղեայ տուփերու մէջ 1/2, 1/4 և 1/8 քիլոկրամ։ 49

PAPIER WLINSI

ՎԼԷՆՍԻ Թուղթին ահագին յաջողութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւնն ունի։ Առաջնակարգ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն ընդդէմ կուրծքի տկարութեանց։ Հարբուխ, Պրոնշիդ, Կոկորդի ցաւ, Ցօդացաւ։ Իւր գործածութիւն շատ պարզ և դիւրին է։ Կը բաւէ միայն անգամ մը մարմնոյն վրայ դնել։

J. Wislin & Cᵒ. 31, Rue de Seine Paris

Կը գտնուի ամեն դեղատանց մէջ։ Պահանջել ՎԼԷՆՍԻ անունը։

Արտօնատէր　Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

MYRTOL du Dʳ LINARIX

1244　*Lauréat de la Faculté de Médecine de Paris*

Le **Myrtol Linarix** est présenté sous forme de **Globules** employés avec le plus grand succès contre les

AFFECTIONS CHRONIQUES DE LA POITRINE :
Rhumes, Bronchites, Catarrhe, Asthme avec **Oppression** et **Palpitations.**

Les **Globules de Myrtol Linarix** doivent être pris à la dose de 6 par jour : 2 le matin, 2 vers midi et 2 le soir.

Toutes les personnes qui prennent les **Véritables Globules du Dʳ Linarix** *s'accordent à reconnaître qu'elles respirent plus facilement.*

Exiger les **Véritables Globules Linarix** *de* **CLIN & Cie**, *de* **PARIS**, *que l'on peut se procurer chez les Droguistes et Pharmaciens.*

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՕՐԷԻՑ
Ժ. ԱԼԷՔԵԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

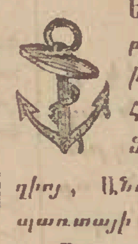

Երկու տարիէ ի վեր վաճառատունս փոխադրած եմ Եէնի Ճամիէն Պահճէ Գաբու Ճէլալ պէյ Խանի տակ Թիւ 2 մթերանոցը։ Սոյն միջոցին մէջ վաճառատունս իւր դասակարգին մէջ առաջին կարգի եւ ամենածոյն վաճառատուն մը ընելու համար ամէն ջանք եւ զոհողութիւն չեմ խնայած։ Դիմողք խիստ գոհ պիտի մնան վաճառաց մաքրութենէն եւ գներու չափաւորութենէն։ Կը գտնուի Գաղղիոյ, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ հռչակաւոր տանց դեղօրայք, մեծ քանակութեամբ Լօմպառտայի եւ Բելեմպէյի սիւլֆաթ տը քինին, Նորվեկիոյ զուտ ձկան իւղ, Գաղղիական եւ Անգլիական պատրաստ դեղօրայք (Spécialité), փարմարանաց համար քիմիական գործիքներ, որք իրենց տեսակին շատութեամբ բոլոր Պոլսոյ մէջ գտնուածները կը գերազանցեն, ոսկերիչներու եւ կալվանոբլասթիի համար պէտք եղած գործիքներ եւ դեղեր, Քօնեաքի համբաւաւոր տանց քոնեաքներ, Պորտոյի եւ Մալակայի գիներ, մեծ քանակութեամբ եւրոպական հանքային ջուրեր, ծովլիչներու համար նիքել եւ անթիմուան, վիրաբուժական քաուչուի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործիք, դեղարանաց մէջ գործածելի պիտոյք, պարապ շիշեր որք մեծ քանակութեամբ կը ծախուին, հականեխիչ (Anticeptique)ի մէթոտով պատրաստուած Լիսթէրի բամպակներ, եւ նոյն եայլն։

Ամէն կողմէ յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին եւ ուղղակի կը ղրկուին. մեծ հոգ եւ խնամք կը տարուի հեռաւոր տեղեր երթալիք ապրանաց պատրաստման, ինչպէս յաճախորդքս փորձով տեսած են։

Վաճառատանս մէջ կը գտնուի Եւրոպայէն յատկապէս բերուած ծառոց պատուաստի համար պատրաստ խիւս (մաճուն) որ մեծ ծառայութիւն կ'ընծայէ պարտիզպանաց եւ պարտիզասիրաց։ 1669

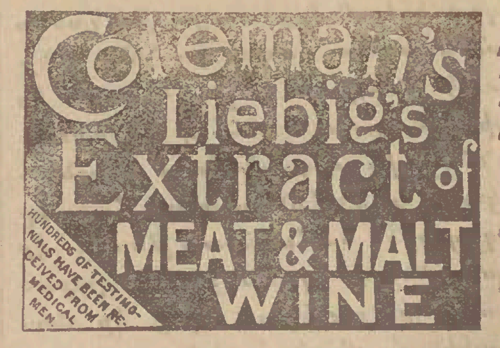

ԳՕԼՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ հեշտահամ և կազդուրիչ ըմպելի մ'է, բաղկացեալ Բորդոյի գինիէ, Լիէպիկի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով այսպէս անուշահոտ, զօրաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս։

Բժշկական համալսարանն հաւանած է նմա և բազմաթիւ նշանաւոր բժիշկներէ յանձնարարեալ է։ ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ԲԺԻՇԿ գրած են իրենց վկայութիւններն։ Ահա կը թարգմանենք վկայութիւնն տակաւին

Թ. ՌԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆԷՍԻ, Մ. Ռ. Ս. Ս. Լ. Լ. Մ. Ք. Ս. Ռ. Ճ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լորն Րոտ և 24 Համիլդըն Սգուէյր

Պրայթըն, 2 սեպտեմբեր 1888

Պարոնայք — ի նկատ առնլով խարդախ մրցման մը հանած զանազան լուրերը, կը փափաքիմ յայտնապէս գրուցել ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մսի և Մալթի պատրաստութենէն. քանի քանի անգամներ տեսած եմ առ առաջնարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զորս պարզ գինին (առանց մսոյն) չպիտի կրնար տալ։

Ընդունեցէք, և այլն և այլն　Թ. ՌԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆԷՍ

Ի վերջոյ, մայրաքաղաքիս գլխաւոր բժիշկք ջերմապէս յանձնարարած են զայն։

Հարցնել ԳՕԼՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիէպիկի մսի և Մալթի խառնուրդով, զգուշանալ կեղծերէն։

Դիմեցէք ստորագրելոյն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գոլման և ընկերութեան գործարանին Ս. Ճորճս Նորուիչ և Լոնտոն։　ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականացին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թըրամուէյին Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա　80

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՍԳՈՒԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ Ն. ՔԱՇԸ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բէլճի միջեւ կանոնաւորապէս Ընթաց

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սէկրէյէ որ մարտ 6ին Մարսիլիայէն և մարտ 12ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Արմէնի որ պիտի մեկնի մարտ 18ին։

Նաւուղիէն և այլ տեղեկութեանց համար

Նաւուղիէն, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՆԻՈՒԹԷ ԲԸՊՌԻԼ

Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլքի Մումհանէ փողոց, Թիւ 18

1606

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

THE MUTUAL ACCIDENT ASSOCIATION LIMITED

ԱՐԿԱԾԻ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երաշխաւորեալ դրամագլուխ 100000 անգլ. ոսկի ամբողջ. ստորագրուած

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՄՈՒՐՀԱԿՔ

Տարեկան 4 ոսկւոյ «բոլիծ» մը կ'ապահովէ 1000 ոսկի, Մահուան կամ Մշտատեւ և բացարձակ անկարողութեան պարագայի մէջ։

333 ոսկի, Մշտատեւ և մասնական անկարողութեան պարագայի մէջ։

Շաբաթական 6 ոսկի, առժամեայ անկարողութեան պարագայի մէջ, թէ՛ ամբողջովին և թէ՛ մասնական։

GLASGOW & LONDON　ԿԼԱՍԿՕՒ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ

Դրամագլուխ 300,000 Անգլիական ոսկի

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալք ՀՕՖՄԱՆ ԵՂԲԱՐՔ եւ ԸՆԿ.

(171)　Պոլիս, Սուլթան Համամ, Սպարթ խան Թիւ 13, 14, 15

ՔՐԻՍԹՕՖԼԷ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ 1878Ի

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ

Որ միմիայն տրուած է Արծաթազօծ ոսկերչական գործոց

և ՔՐԻՍԹՕՖԼԻ անունն ամբողջ Միակ երաշխաւորութիւն գնորդին համար

ՔՐԻՍԹՕՖԼԷ ՍՊԱՍՔ

ՍՊԻՏԱԿ ՄԵՏԱՂԻ ՎՐԱՅ ԱՐԾԱԹԱՋՕԾԵԱԼ

Առանց հոգ ընելու մեզ դէմ մղուած գնոց մրցման, որ անշուշտ տեսակին յառութեան չնորհիւ կրնայ լինել, միշտ պահած ենք մեր արտադրութեանց կատարելութիւնն և հաւատարիմ մնացած ենք մեր սկզբան՝

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳՈՐԾ ԾԱԽԵԼ ԿԱՐԵԼԻ ԵՂԱԾԻՆ ՉԱՓ ԱԺԱՆ

Գնողին միտքն հանդարտ պահելու համար, նմանապէս պահած ենք

ՄԵՐ ԱՊՐԱՆԱՑ ԼԱՒՈՒԹԻՒՆՆ

ինչպէս որ մեր քառասնամեայ փորձառութիւնն անհրաժեշտ ցոյց տուած է մեզ։

Գնողին համար իբր միակ երաշխաւորութիւն, պէտք է որ ապրանոց վրայ գտնուի գործարանին նշանն և ՔՐԻՍԹՕՖԼ անունն ամբողջ տառերով։

Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ համար մեր միակ ներկայացուցիչներն են ՊՈՐԹՕԼԻ ԵՂԲԱՐՔ, Ի ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ, 354, Բերայի մեծ փողոց, ուր գնողք կրնան վստահ լինել, որպէս կ'երաշխաւորենք, թէ մեր անուամբ ստորին ապրանք չպիտի ծախուի իրենց։ 85　ՔՐԻՍԹՕՖԼ և ԸՆԿ.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնագիտութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց
Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Քսան տարուան յաջողութիւն Իտալիա, Ամերիկա, ի Հնդկաստան, Արեւելս և Լեւանտ.— Շքադրամ 1885ի Անվերսայի. 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մելպուրնի և Պրուսէլի, 1879ի Միւնխէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 1873ի Վիեննայի միջազգային ցուցահանդէսներուն մէջ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ ըմպելին է։— Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իբր զգուշական դարման ճահճային երկիրներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն, և մելամաղձութիւնը։

Այս ըմպելիք, բոլոր ծանօթ ըմպելիներէն և ամենէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժաբեր։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զայն վերմութի, գինիի, Սելձի ջրոյ և խահուէի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշավաճառաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։ 1—17

ԿԱՐԳԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՑԻՇԵՑԷ՛Ք

Եթէ կ'ուզէք ընտիր և լաւ տեսակէ ապրանքներ ունենալ, դիմեցէք ի վաճառատունն

ԷՏՄ ԻՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

(Հիմնեալ 1854ին)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑԻ ի մայրաքաղաքիս, որ խիստ չափաւոր գներով առաջնակարգ ապրանքներ միայն կը վաճառէ։

Ամէն շաբաթ նոր ապրանքներ կ'ստացուին հոն, ինչպէս. Բէյ, Խոզի միս, պանիր, պղպեղ, գարեջուր, գինի, ըմպելիներ, հօտաւէտ նիւթեր, թէյեր, քիմիական պատրաստութիւններ, արծնեալ թեյեր, և այլն և այլն։

Պ. Գարուանա յանձն կ'առնու անմիջապէս գործարանատիրոց ապսպրել և բերել տալ յաճախորդի մը ուզած ոև է նիւթ որ մթերանոցին մէջ չգտնուիր։

Դիմեցէք հասցէն

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

95 և 97, Քիւքսէք Գալտըրըմ, Վոյվոտա, Կայարան Թըրամուէյի, Ղալաթիա-Շիշլի, Ղալաթիա։ 231

ՍԿՈԴԻ ՕՇԱՐԱԿ

(EMULSION SCOTT)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԶՈՒՏ ԻՒՂ

Ֆօսֆաթներ ու կրով և սոտայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՕԴԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորու ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, Իբօֆօսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ծռացածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն,

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։ Գործակատարք են Համմէր և Հիրշէլ, Պոլիս։ 176

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ　1686

1889 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն Իջնող շոգենաւներ

2 — Վանիքէ. Չէնկել. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
2 — Պէյգ. Բաշլաք. Զուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիքէ. Չէնկել. Պէյ. Գուզ.
2 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
2 — Եէնիմ. Մեղ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիքէ. Ս.Թէն. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
3 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտերէ Թարապ. Եէնիքէ. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
3 35 Չէնկել. Պէյլերպ. Գուզկ. Իւսկ.
3 40 Ռ Ա. Գավագ Մէզպ. Պէօյտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշլաք. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիքէ. Չէնկ. Պէյլ Գուզկ. Իւսկ.
4 30 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիքէ. Ս.Թէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ Օրթ. Պէշիքթաշ
5 — Պէյգօզ. Բաշլաք. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիքէ. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.
6 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիքէ. Ս.Թէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիքթաշ
7 — Եէնիմ Մէզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշլաք. Եէնիքէ. Միրկ. Գանլըճ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտլ. Արնավ. Չէնկել. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իւսկ.
8 30 Ա. Գավ. Մէզարպ Պէյիւք. Թարապ. Եէնիքէ. Ս.Թէնիա Միրկէօն Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
9 — Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ. Բաշլ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիքէ. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
10 — Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիքէ. Միրկ. Ռ. Հիսար Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւներ

2 46 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարպ. Պէօյք. Մէզպ. Եէնմ.
3 25 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիքէ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Բաշլ. Պէյգօզ
3 30 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկելք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշլաք. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
4 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ս.Թէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
6 — Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Արնավ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մէզարպ. Ռ. և Ա. Գավագ
7 — Պէշիք. Իւսկ. Գուզկունճ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկել. Արնավ. Գանտլ. Ա. և Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւքտ.
8 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէն. Թար. Պէօյ Մէզ.
9 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլպ. Չէնկ. Արնվ. Պէպէք
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպուգլը. Բաշլաք. Պէյգ. Թար. Մէզ. Ռ. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ս.Թէն. Եէնիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Եէնիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիքէ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպ. Բաշլաք. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանք.
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք